Published and distributed under permit (No. 322), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, New York. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה חמישית HATOREN גליון נ (קנ)

התורן

עתון שבועי
יוצא בכל יום ששי

התוכן

VOL. V NEW YORK, MARCH 7, 1919 No. 50 (150)

HATOREN
Published Weekly by
HATOREN PUBLISHING ASS'N, Inc.
(A. Lubarsky, Pres.; Sol. Lamport, Treas.; Daniel Persky, Sec'y).
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK.
Telephone, Stuyvesant 8140

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

מחיר גליון 10 סנטים

דרושים מורים

לבתי־הספר החדשים של „חברת החנוך היהודית" אשר בסן־פראנסיסקו, קליפורניה, דרושים מורים עברים. רק בעלי התכונות דלקמן דרושים: צעירים, בעלי אישיות, אשר הורו והצליחו בשיטה הטבעית ואשר יודעים את שפת הארץ כהוגן.

תנאי המקום: משכורת יפה ועתיד טוב למורה שיש בו כשרון ההוראה והנהלה. מי שחפץ להמשיך את חוק למודיו בבית־מדרש עליון, יש לו פה האוניברסיטה הקליפורנית, אחת האוניברסיטאות ה ח פ ש י ו ת הכי מפורסמות באמריקה. לפנות בכתב על־פי הכתובת:

Moshe Munchin,

Superintendent of the Jewish Educational Society,

732 Hayes St., San Francisco, Cal.

דרושים מורים

מורים עברים מומחים בשיטת עברית בעברית דרושים לבית־הספר אשר לעדת „אנשי שלום" בשיקאגו. המשכורת לשנה מן 1,200 עד 1,500 דולארים. רק אלה שתורתם אומנתם יפנו במכתב אל המנהל:

I. C. Skebelsky, c. o. Congregation Anshe Sholom,

Douglas Blvd. and Hamon Ave., Chicago, Ill.

דרוש מנהל

לתלמוד־תורה דנורפולק, ווירג'ינא, דרוש מנהל חרוץ ומנוסה בשיטת עברית בעברית, אשר ידע ויבין לסדר ולנהל את בית־הספר האורתודוכסי. עליו לדעת היטב את השפה האנגלית לנאם לפני תלמידי התלמוד־תורה. המשכורת לאיש הנכון אלפים לשנה וגם יותר. לפנות אל:

S. Stam, 743 Charlotte St., Norfolk, Va.

התורן

עתון שבועי

יוצא לאור על־ידי חברת „התורן“

(א. א. לובארסקי — נשיא, ש. לאמפורט — גזבר, דניאל פרסקי — מזכיר).

ה ע ו ר כ י ם:

ד"ר שמריה לוין   י. ד. ברקוביץ

שנה חמשית

גליון ראשון — גליון חמשים

(קא — קנ).

ניו־יורק

אדר תרעח — אדר תרעט

התוכן

התשורה העממית לאליעזר בן־יהודה.

רשימה י"א

ע"י א. בלאך, „העבריה", אומאהא, ניב.:

ראזנברג, אבא אלפערין — כל אחד 5 דולאר; א. בלאך, י. דונסקי — כל אחד 3 דולאר; הרב סאקסון, מנדילסון — כל אחד 2.50 דולאר; רום — 3.50 דולאר; ז. קייטילמאן, ראדקוביץ, הנדלר, אוסוף, דורינסון, י. ליוויי, שפיגל — כל אחד 2 דולאר; ה. אלפרן, כ"ץ, מרת הרצברג, ל. בלומנטאל, מ. רובינסון, ל. ז. עוו — כל אחד 1.50 דולאר; ד. הירש — 1.75 דולאר; דודסון, כצברג, מגידסון, פפה, כהן, וולפסון, ש. מיוחס, נ. פינקלשטיין, י. שיין, י. לאנדו, הורביץ, י. קייטילמאן, א. איזראיל, מרת ליוויי, ד. ליפשיץ, י. וואקסינברג, שלייפר, גורדון, מרת שור, שיין, קצקי, באביאר, ש. פלקס, ה. כהן, א. פליישמאן, ה. לפידות, ב. גירופ, ד"ר שר — כל אחד 1 דולאר; צבי מיוחס, מיוחס, י. יפה, פ. אלכסנדר, י. פלדמאן, ה. רובין, מ. יוסילסון, י. קירשבוים, א. דזשנקים, י. ריימאן, א. ריטשארדס, א. קאפלאן, ב. פליישמאן, ה. היין, י. איידילסון, מ. קייקין, מאירסון, ש. נוביצקי — כל אחד 50 סנט; נ. פינקלשטיין, י. פינקל, מ. ווינר — כל אחד 25 סנט.

סך הכל (אחרי נכיון 30 דולאר שכבר נתפרסמו מקודם) — — — — — — — — — — — — — $60.00

האגודה הציונית — — — — — — — — — — 5.00

האגודה „עבריה" — — — — — — — — — — 5.00

ע"י ל. מיראנסקי, מרכז המורים העברים דמונטריאל:

י. מיכלין, ענדלמאן, פראנק — כל אחד 3 דולאר.

סך הכל — — — — — — — — — — — — — $9.00

ח. לווינסקי, י. חדש, רודין, א. ל. מיראנסקי, אלימלך, פרל, טשארנס, בובשוב, רוזוביץ, ברזילי, דרוקר, ב. כהן, מרת אקרמאן, א. כהן, ק. קאצינלסון, מרגולית, וויזמאן, גוזאנסקי, זאהאר — כל אחד 2 דולאר.

סך הכל — — — — — — — — — — — — — $38.00

קאראקובסקי, מ. כהן, מ. ליבערמאן, יאגאר, א. חדש — כל אחד 1 דולאר.

סך הכל — — — — — — — — — — — — — $5.00

אלה השתתפו בתשורה העממית כל אחד בסכום של 1 דולאר:

י. שיף, לורין, פא.; הררי פראם, לוס־אנגילוס; ט. וויינשטיין, ניו־יורק; לואיס מאדורסקי, טורונטו, קנדה; מ. י. מאירסון, בוסטון; האחים שווארץ, אוקלאהאמא; שמואל קלארק, ברידזפורט, קונ.; מ. ראפופורט, קנטון, אָ.; ש. רודזרס, בוסטון; י. סגל, דורציסטיר, מאס.; ש. אטרון, מק'קיספורט, פא.; דוד סווין, פילאדלפיה; י. ג. ברודי, יונגסטון, אָ.; יוסף רוטמאן, שיקאגו; סעם לוין, ניו־בריטיין, קונ.; דוד ה. וולף, באלטימור; שמואל לוויטאס, סיראקיוז, נ. י.; אייזיק פינקל, אלינטון, פא.; הרב ליאון ספיטץ, קמפ הנקאק.

סך הכל — — — — — — — — — — — — — $18.00

ע"י ב. קאראלונסקי, נוארק, נ. דז.:

1) נ. יעקבסון — — — — — — — — — — 1.00

2) פיליפ אפטר — — — — — — — — — — 1.00

ע"י מ. בוטינסקי, „שפתנו", ספרינגפלד, מאס.:

1) ישעיה טשרניחובסקי — — — — — — — 1.00

2) משה סיני — — — — — — — — — — — 1.00

3) מאקס שפירה — — — — — — — — — — 1.00

4) הרב י. מ. קובלסקי — — — — — — — 1.00

אלה השתתפו בתשורה העממית כל אחד בסכום של 1 דולאר:

ד. ס. הורביץ, בוסטון; יעקב טראכטנברג, ברונקס; מלכה ה. היימסון, ברוקלין; אברהם פרידמאן, סינסינאטי; מורים פרידמאן, בוסטון; י. וואליים, סיילם, מאס.; ליאון גיטר, ברידזפורט, קונ.; ישראל ליפסקי, יונקרס, נ. י.; הררי וואלין, ברוקלין; נתן לובאניץ, ווסטרלי, ר. א.; בן יגדל, ניו־יורק; יוסף אהרנסון, צלסיה, מאס.; דן רוזין, ברונסביק, מר.; בנימין גיווירץ, בוסטון; ישראל אלפרט, ברונקס; ב. גרשונוביץ, ווייקפילד, מאס.; א. גוטפריד, מילראז, מאס.; בורים שפירה, באלטימור; ד. רבינוביץ, צלסיה, מאס.; הררי סאנדרס, לואיסטון, מיין; לואיס שניט, ניו־יורק; ה. ב. קרוגר, ניו־יורק; פראנק אייזין, ברוקלין; לואים אלטמאן, קלינטון, מאס.; מורים קוואסניק, בריסטול, ווער.; ש. קרלין, פורטלאנד, מיין; נתן רובין, וואוסטיר, מאס.; ל. פסקינס, ברוקטון, מאס.; ב. סגל, דורציסטיר, מאס.; מורים הילמאן, ניו־יורק; לואים פוליאקוביץ, ברידזפורט, קונ.; טש. באראנוף, וועסט סומרוויל, מאס.; אברהם פליישיק, ניו־יורק; הרב מאיר פריד, וואוסטיר, מאס.; יעקב בראבירמאן, צלסיה, מאס.; פ. קופרמאן, צלסיה, מאס.; י. יפה, וואוסטיר, מאס.; שאול ה. פיינגולד, וואוסטיר, מאס.; נ. טרופ, באלטימור; אייזיק בראון, וואטירבורי, קונ.; אייזיק באשינוק, ציקופי־פולס, מאס.; יוסף בורום, וואטירבורי, קונ.; מורים ווילאנדי, עלנוויל, נ. י.; לואים י. נר, ברוקלין; האסקיל האנוביה, באלטימור; מנדל גרינברג, ברוקלין; מ. אולשאנסקי, סטמפורד, קונ.; י. סמיטה, מולדין, מאס.; שאול וולף, ברוקלין; א. מ. פרידמאן, ניו־בדפורד, מאס.; פיליפ הורביץ, בוסטון; ש. הורביץ, ברוקלין; ה. לוין, הוזיק־פולס, נ. י.; ישראל שפירה, ווטירוויל, מיין.

סך הכל — — — — — — — — — — — — — $54.00

ע"י מ. מיכלין, אגודת השחר, דיטרויט, מיש.:

אהרן מינץ — — — — — — — — — — — 2.00

גרשון העקער — — — — — — — — — — 3.00

הנה וויינטרויב, מיכל מיכלין, דוד הורביץ, ליב היימאן, אברהם ווייס, יוסף כ"ץ, שמעון ריטשארדסון, יעקב שפאלטיר, אלכסנדר שידרוביץ — כל אחד 1 דולאר.

סך הכל — — — — — — — — — — — — — $9.00

חנוך ליפשיץ, יוסף חגי — כל אחד 50 סנט.

סך הכל — — — — — — — — — — — 1.00

אלה השתתפו בתשורה העממית כל אחד בסכום של 1 דולאר:

איזידור סלצר, אובורן, מיין; לואיס נאליבוב, ספרינגוויל, מיין; מ. הורביץ, בנימין מילר, אברהם סרלין, מורים גאס, בילו־פולס, ווירמ.; י. למקין, הארט־פורד, קונ.; לאסטארד קארפ, מילבוקי; מאיר מילר, דולוט, מינ.; א. ד. גוואטינסקי, אומאהא, ניב.; ב. טירנוף, בופאלו, נ. י.; ר. אברמסון, ס"ט־לואיס, מונט.; א. לילשוק, מדיסון, וויס.; ד. ל. וויים, שיקאגו; י. פיאלקוף, סאוואנאה; אברהם שווארץ, ברוקלין; ע. ה. מילטון, סידיילא, מונט.; ל. פריים, לואיל, מאס.; שרה פייגה פונר, ניו־יורק; בנימין הנקין, ברונקס; רבקה סונברג, ניו־יורק; ש. שווארץ, ניו־יורק; ז. כהן, האטיסבורג, מיס.; ג. זיידמאן, פרובידנס; מאקס לוריה, ברונקס; א. כהן, בורלינגטון, ווירמ.; ד. רוטר, בינגהמפטון, טינ.; א. ווהייטסלון, גארדנר, מאס.; מרת בתיה לואיס, וואשינגטון, ד. ק.; יואן טייטילמאן, טירי־הוט, אינד.; הרב ק. סמולין, ווינסטון־סאלים, נ. ק.; הרב א. גורוביץ, קיימברידז, מאס.; ד"ר אלכסנדר ש. ליהמאן, קאנזאס־סיטי, מונט.; דוד שוחט, ברידזפורט, קונ.; מ. ליסין, לין, מאס.; יעקב כהן, ווטירלו, אייאובא; ש. ברמאן, מיניאפולים; ס. פ. לוין, אוובורן, מיין; י. לינטאל, שיקאגו; ראובן באנד, ברלין, נ. ה.; לואים לוין, ניו־יורק; הררי ביסטרוביץ, דיטרויט; מ. סיגינוף, אוקדייל, לא. (2 דולארים); איזידור גרשטיין, מיכל גרשטיין, איוונסוויל, אינד.; זאב ב"ר בנימין הלוי באלזאק,, סאסקאטון, קנדה; ש. אדלר, צלסיה, מאס.; יעקב וויים, שיקאגו; ש. רומנוב, קיימברידז, מאס.; א. מ. בעש, סילים, מאס.; ב. אברהמס, גרין־ביי, וויס.; י. ווינשטיין, מיניאפולים; מאקס ווינר, דולוטה, מינ.; שמואל ברמאן, פנסאקולא, פל.; פיליפ סטאן, אולדטון, מיין; י. ר. אולשוואנג, סיאטל, וואש.; י. גולדשטיק, לונדון, קנדה; הררי בורקס, סומרוויל, מאס.; י. גולדשטיין, הוזיק־פולס, נ. י.; י. מק, ברונסביק, מד.; י. ל. גולדשטיין, סומרוויל, מאס.; חיים קופלוביץ, ניו־הייבין, קונ.; מורים וולטיר רוזין, ברוקלין; י. מאזור, בייאון, נ. דז.; סעם שמיידילסון, טשאטאנוגא; נייטן כהן, וואודביין, נ. דז.; מרת ייטא לינהוף, נורטה אדאמס, מאס.; הרב ה. י. הורביץ, סטוקטון, קאל.; מרת ד. שרייבמאן, אלמירא, נ. י.; יעקב מ. סילבר, וולפיריזו, אינד.; וו. קצנלסון, דיטרויט, מייש.; מ. אלטשולר, קינורא, קנדה.

סך הכל — — — — — — — — — — — $73.00

ע"י מ. שוחט, ניו־אורליאנס, לא.:

1) מ. שוחט — — — — — — — — — — 2.00
2) ז. פעס — — — — — — — — — — — 1.00
3) מ. מארמיזאין — — — — — — — — 1.00

ע"י ה. לסינג, רגינא, קנדה:

ה. לסינג — — — — — — — — — — — 1.00

בורקינטאל, גרינפילד, קויפמאן, מרת לופוביץ, רנטרגהין, קאסינדיר, ליפשיץ — כל אחד 50 סנט.

סך הכל — — — — — — — — — — — 3.50

אלה השתתפו בתשורה העממית כל אחד בסכום של 1 דולאר:

מ. פומיראניץ, ניו־לונדון, קונ.; לואים ב. גודפארב, ניו־יורק; א. גולדברג, סיאטל, וואש.; נ. פינקלשטיין, רגינה, קנדה; שמואל גולדפארב, ברוקלין; ה. הלפרן, טשארלסטון, וועסט ווירגינא; ע. קליין, קוקומא, אינ.; ווירא ברודסקי, ס. יוקליד, אָ.; מורים שטיינמאן, וואוסטיר, מאס.; ע. פלדמאן, שיקאגו, איל.; ב. אדלמאן, ניו־יורק; יוסף ב"ר אליעזר וויינשטוק, מונט־גומרי, אל.; מרת א. ברגמאן, מיניאפולים, מורים סוקיל, ניו־פורט, ווירמ.; י. ה. גודהאלטר, דים־מונים, אָ.; מ. ל. זגלר, ברוקלין; יוסף לינהוף, נורטה אדאמס, מאס.; ה. פוגל, ס"ט־לואים, מונט.; מאקס י. עדיל־שטיין, יונקרס, נ. י.; ליאו ווייסמאן, דיטרויט; מ. רוגוף, בורלינגטון, ווירמ.; הנעלם, ניו־לונדון, קונ.; מיכאל זאקס, ווטירבורי, קונ.; פליקס אהרנסון, ברונקס; ד. רובינברג, ניו־יורק; ישראל נ. פרנוביץ, ברונקס; הנרי אלבא, ניו־יורק; מרת פלורינס י. וולף, באלטימור; וולף פלדמאן, יונקרס, נ. י.; ה. פראנקל, סטמפורד, קונ.; סול. דייטש, סיראקיוז, נ. י.; יעקב פ. פרידמאן, ברוקלין; אדווד ושותפיו, פליינפילד, נ. דז.; אייזיק דייוויס, פיטסבורג; א. אידוב, אטלאנטא, גא.; ס. ל. דיכטר, סטמפורד, קונ.; לואים בולבר, בופאלו, נ. י.; ש. שיינים, ניו־יורק; סעם פרזיר, ברוקלין; מאלי רוזנברג, ניו־יורק; א. וו. נלסון, סינסינאטי; פ. גרוסמאן, דזיקסונוויל, פל.; יעקב גודמאן, ניו־יורק; ע. דזייקובס, ניו־יורק; אלסטון, לוטריל, ברוטון, אל.; הררי אברמסון, אבירדין, ס. ד.; הררי פרימאן, הוסטון, טקס.; נ. ד. איינגילמאן, קליוולאנד, אָ.; א. רייני־שטיין, טשייפיל היל, טקס.; פיליפ הרמאן, ניו־יורק; א .יוספסון, קאנזאס סיטי, מונט.; טש. אוליף, שיקאגו; ה. הארטמאן, שיקאגו; ד"ר נ. ס. פיינברג, קולומבוס, אָ.; ל. פרינסור, שארלוט, נ. ק.; ב. ר. ברודסקי, טירדי־הוט, אינד.; י. ה. אורל, ארק.; מרת בן רוגוט, קליוולאנד; י. קארנובסקי, ס"ט־לואים, מונט.; אברהם סלוסקי, הארטפורד, קונ.; מאקס שילה, מאריאון, אל.; מארק י. שיינברג, ניוי־ורק; מ. אפשטיין, האמילטון, קנדה; ל. קופלוביץ, נוארק, נ. דז.; הרב פ. גלאדסטון, נוארק, נ. דז.; סיימון מ. רוזינטאל, הארטפורד, קונ.; א. שולמאן, סטייטין איילאנד; אהרן גרינספאן, מארל־בורי, מאס.; ד"ר לואים וויים, נוארק, נ. דז.; י. וולאנס, קורונא, נ. י.; ש. סולומון, פוסטוניא, אָ.; ש. י. גולדשטיין, טירדי הוט, אינד.; אילינא גולד, קולומא, וויס.; הרב עמנואל שטרנהיין, סיו־סיטי, אָ.; הנרי

(הסוף אחרי חומר הקריאה).

VOL. V NEW YORK, MARCH 7, 1919 No. 50

התורן

יוצא לאור על־ידי
חברת התורן

א. א. לוברסקי, נשיא
ש. לאמפורט, גזבר
דניאל פרסקי, מזכיר

העורכים
ד״ר שמריה לוין
י. ד. ברקוביץ

שנה חמישית — ניו־יורק, ה׳ אדר שני, תרע״ט — גליון חמישים

מתקבלת החתימה על „התורן" לשנתו הששית

(מארץ 1919 — מארץ 1920).

עם הגליון הזה תמה השנה החמישית להופעת „התורן", וכל קוראינו מתבקשים איפוא להזדרז ולהחדש את החתימתם תיכף ומיד, כדי שלא יבוא עכוב במשלוח הגליונות אליהם לשנת „התורן" הבאה.

„התורן" נכנס עתה לשנתו הששית מתוך הכרה ברורה, שצורתו כבר נקבעה למדי וטבעו כבר נודע בקהל העברי, ואין מן הצורך לחזור ולהאריך עליו את הדבור לפני קוראיו. מסתפקים אנו איפוא בדברים המעטים, הבאים להלן, כדי לסמן את דרכי עתוננו העברי בעבר ובעתיד:

„התורן" הגיע במשך שנות קיומו עד גבול המטרה, אשר אליה שאפו מיסדיו ועורכיו: להיותו מרכז עברי ספרותי, מרכז התחיה הלאומית־העברית, לטובי הקוראים העברים באמריקה. ולא עוד, אלא שמסיבות הזמן, שאנו חיים בו עכשיו, גרמו לו, שיעבור את הגבול הנכסף: במשך ימי המלחמה, ימי שממון וקפאון לספרותנו העברית בארצות פזורנו, היה „התורן" גם לרבים מאסירי התקוה העברית אשר מעבר לים מעין ניצוץ־אור המהבהב בחשכה — המהבהב ומבשר ומנחם ממרחקים, כי גם בימי רעה ומצוקה לא כבה נרנו, נר־התמיד העברי. „התורן" רכש לו את חבת הקוראים העברים לא באמריקה בלבד, אלא בכל חלקי העולם, בכל מקום אשר נדח שמה קורא עברי, הכמה ועורג אל המלה העברית, מורשת העבר ומבשרת העתיד.

„התורן", למרות מיעוט הכחות הספרותיים העברים באמריקה ולמרות קשי החבור עם הסופרים העברים אשר בחוץ־לארץ, התאמץ למן היום הראשון להופעתו ועד עתה להחזיק מעמד על אותו הגובה הספרותי, שאליו הגיעה העתונות העברית, בדרך התפתחותה, בארצות צמיחתה וגידולה. בירור האמת, התרחקות מזיוף הרגש והמחשבה, שפור דרכי העבודה הלאומית — אלו הן מגמותיו. הטעם הטוב, התכסים הישר והסגנון הנקי — אלו הם דרכיו.

„התורן", בהיותו עתון עברי לעברים וכלי־מבטא ציוני לציוניים, לא הסתפק ב„תעמולה" מפלגתית בלבד, שאינה ענין אלא כלפי חוץ — כלפי הנחשלים בהכרה הלאומית, הזקוקים עדיין לדחיפה ולהתעוררות חיצונית; „התורן", בהיותו כלי־מבטא לקרובים־ברוח, מרכז רוחני למשפחת

הקוראים העברים בארץ הזאת, כוון את רובי מעיניו כ ל פ י פ נ י ם : להעמיק את ההכרה העברית־הלאומית בלב קוראיו־חבריו, לפתח את רעיון התחיה העברית־הלאומית לאור הנגוהות החדשים, הבוקעים אלינו ממזרח־מולדתנו, ולעודד ולהכין את הלבבות לקראת הימים הגדולים, הקרובים לבוא — ימי עבודת הגאולה והתקומה העברית בארץ העברים.

כל אלה הם הסימנים העיקריים, המציינים את דרכי „התורן“ בעבר, אשר מהם לא יסור גם להבא. למותר הוא להוסיף פה, כי בלכת „התורן“ בימים הבאים בדרכיו אלה, לא יחדל משאוף אל השכלול ואל ההשתלמות יותר ויותר — עד היכן שכחותיו הספרותיים והחמריים יהיו מגיעים.

ואשר לקוראי „התורן“, הנה הדבר אשר בקשנו מהם עד עתה — אותו אנחנו מבקשים גם להבא: להיות זריזים במלוא חובתם לעתונם העברי, לדייק במשלוח דמי החתימה בשעתה ולהתיחס אל „התורן“ כהתיחס בני־המשפחה אל ביתם ואל משפחתם. ימלא־נא הקורא הרגיל את חובתו הרגילה בתשלום דמי חתימתו בזמנה, ויעשה־נא הקורא הותיק את חובתו כפלים: יחתום הוא ויחתים את מכיריו היודעים עברית על „התורן“, — אז תגדל המשפחה העברית ותתחזק ותתעמק ההכרה העברית בלבבות, ואז יוכל גם „התורן“ לעשות את חובתו לקהל קוראיו בשלמות.

מחיר „התורן“:

לשנה $4.00 ; לחצי שנה $2.00. לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת.

החותמים מחוץ־לארץ ומקאנאדה צריכים להוסיף 50 סנט דמי משלוח.

הכתובת למשלוח כספים:

HATOREN, 55 FIFTH AVENUE, NEW YORK CITY.

פרשת השבוע

הַמַּלְאָכוּת הַצִּיּוֹנִית לִפְנֵי אֲסֵפַת־הַשָּׁלוֹם.

נחום סוקולוב, חיים ווייצמאן ומנחם אוסישקין שלחו מפאריז בראשית השבוע הזה להועידה הציונית בלונדון את הבשורה הזאת:

„הגשנו את תביעותינו לפני מועצת־העשרה של אספת־השלום ביום כ״ז לחודש אדר ראשון התרע״ט, אשר ישאר יום הזכרון היותר מכובד בדברי ימי הגלות הארוכה של עמנו.

„אָנו בטוחים, כי יכירו את התביעה ההיסטורית, שיש לו להעם העברי על ארץ־ישראל, ואת זכותנו לבנות שם את ביתנו הלאומי.

„הנה סוף־סוף מודים בצדקת שאיפתנו ונכונים לתקן את העול אשר עשו לנו לפני אלפים שנה, כאשר הגלו אותנו מארץ־ישראל.

„רוח חדש והתלהבות חדשה ימלאו עתה את לב כל אחד מישראל. הרעיון הציוני נצח.

„אולם עבודתנו עדיין לא נגמרה. עוד רבה העבודה הפוליטית אשר לפנינו. עוד נמשיך את המשא־ומתן שלנו עם הממשלות. צריכים עוד לעבד את הפרטים, אשר יתנו לנו את היכולת להוציא אל הפועל את התכנית אשר שמנו לנגד עינינו“.

בעין סיוע וחזוק להבשורה המובאה מעבר לים באָה בימים אלה הבשורה החדשה מפי וואודרו ווילסון, נשיא ארצות־הברית. בקבלו את המלאכות של הקונגרס היהודי, הגיד להם כדברים האלה:

„נוכחתי, כי ממשלות־ההסכם, ביחד עם ההסכמה המלאה של ממשלתנו ועמנו, באו לידי דעה אַחת, כי יניחו בארץ־ישראל את היסוד למדינה יהודית“.

וזוהי הפעם הראשונה, שנתן ווילסון את הסכמתו הגמורה על ההכרזה הבריטית, על תקות ישראל בארץ־ישראל, לא רק בשמו הפרטי (כאשר עשה זאת במכתבו להד״ר סטיפן וויס בערב ראש־השנה תרע״ט), כי־אם גם בשם הממשלה והעם האמריקאי.

אם כן, לא בדותה היא האגדה הישנה על־דבר שיבת ציון; אם כן, לא מקסם־כזב היא התקוה הנושנה: לשוב ולחיות על אדמת אבותינו, כעם העומד ברשות עצמו ויוצר את ערכיו הרוחניים באין מפריע.

אין כל ספק, — גם אם לא נהיה מפליגים לכל דבר ולכל דבור הבא ממקום גבוה, — אין כל ספק, כי הפסיעה הראשונה, הפסיעה היותר כבדה, כבר נעשתה בדרך המובילה להתגשמותו של הרעיון הציוני, בדרך המובילה אל התכלית האחרונה, אשר אליה עינינו צופיות וכלות.

בית־דין העמים קבל את המלאכות הציונית ברצון ובפנים מסבירות. והדבר ידוע, כי עוד בטרם התיצבה

מלאכות זו לפני אספת־השלום, כבר נמנו וגמרו העומדים בראש ממשלות־ההסכם. אלה אשר בידם ניתן עתה גורלם של העמים והמדינות הרבים יחדיו. כי כבר הגיעו השעה לעזור לעם העברי לבנות לו בית לאומי בארץ אבותיו, באופן שיוכל ליסד לו שם מדינה מיוחדת לו.

לאשרנו, מסכימה ומתאימה המגמה המדינית של הממשלות התקיפות, במובן השאיפה והחפץ של העמים הגדולים עצמם, עם המגמה הציונית, כמו שנקבעה כבר בתכניתה שנתקבלה על הקונגרס הראשון בבאזיל. ועוד יותר מאשר דרשו מיסדי הציוניות המדינית נכונים לתת לנו כיום.

ההכרה היותר גדולה לתקותנו הלאומית והציונית היא זו, שממשלת אנגליה תהיה — ובזה אין כיום שום ספק כלל — הממונה בשם אגודת־העמים על התנחלות ישראל על אדמת אבותיו ועל בנין ביתו הלאומי, ברשות המדינה היהודית.

יש אמנם מתמרמרים ומתרעמים, מהם בגלוי ומהם בסתר, על מיעוט הדרישה של ראשי הציוניים ועל מיעוט הנתינה של ממשלות־ההסכם. רוצים היו, כי יכריזו תיכף ומיד בדברים מפורשים על מדינה יהודית בארץ־ישראל גם בטרם היינו שם לרוב (אף כי הממשלות נכונות לעזור לנו להיות שם בקרב השנים הבאות) גם בטרם הראינו בפועל, על־ידי מעשים גדולים ועל־ידי הבאת קרבנות גדולים, כי יש לנו חפץ אמיץ וכי מוכשרים אנו ליסד מדינה עברית.

התמרמרות זו בודאי שאינה פוליטית, בודאי שאין לה יסוד בהגיון המעשים. או שרבים מאתנו חשבו עוד אתמול, כי דבר טבעי הוא, שנהיה מפוזרים ומפורדים בקרב כל הארצות ובין כל העמים מבלי כל מרכז לאומי, מבלי כל תקוה לשוב ולהיות עם יושב על אדמתו וגורלו בידו; או שאנו חפצים והורשים הכל בבת־אחת, מדינה יהודית — לאלתר, בלי חבלי לידה ובלי התאמצות יתירה. „הכל — או לא כלום!" — אולם דרישה קיצונית כזו יש לה מקום רק בדמיון, רק בפי אחד מגבוריו של איבסן בחזיונו „בראנד". לא כך הוא הדבר במציאות. כבר אמרו חכמי התלמוד, כי „גאולתם של ישראל באה קמעה־קמעה". ואנו יודעים כיום, שלא רק גאולת ישראל, כי־אם גם גאולתם של כל העמים, גם אלה היושבים על אדמתם הם, אשר דכאום עריצים ושללו את חירותם המדינית, — כי גאולתם באה קמעה־קמעה. בשדה התחיה הלאומית אין ספיה וסחיש. מה שזורעים — קוצרים.

די הרבה, שנותנים לנו עתה את האפשרות, וגם מבטיחים לעזור לנו ליסד בית לאומי בארץ־ישראל. יבוא יום וגם יכולת ליסד בזמן לא־רחוק גם מדינה יהודית, העומדת ברשות עצמה. ימות־המשיח הם, אם העמים הגדולים ומנהיגיהם הכירו לפני כל באי עולם, כי יש לנו המשפט לתבוע את זכותנו על ארץ־ישראל, אדמת אבותינו. כי עם אנחנו ככל העמים ויש לנו הזכות להיות ככל העמים כי יש לנו התכונות המיוחדות והאידיאלים המיוחדים.

עוד אתמול לעגו לנו, הציוניים, כי רק חולמים אנחנו, רחוקים מן המציאות. עוד אתמול הטיפו לנו אחינו מימין ומשמאל, לקח מתוכם, כי גם שם „ציון" בלבד, אם נשא אותו על שפתינו באזני העמים ומושליהם, סכנה הוא לקיומנו בקרב הגויים; ישמעו העמים והעומדים בראשם, כי שואפים אנחנו לציון להיות שם עם עומד ברשותו — ויבוזו ויבוזו לנו, יפתחו עלינו חשד, שאין אנחנו נאמנים לארצותינו שבהן נתנו לנו זכויות אזרחיות.

והנה היום יודעים אנו, כי עלה ערכנו בעיני הגויים על־ידי שאיפתנו הציונית, והוקא שאיפתנו זאת — העדות היותר נאמנה, שיש רגש הכבוד בלבנו וראויים אנו לזכויות מדיניות ולזכויות לאומיות — היא הגורמת לתתן לנו זכויותינו גם בארצות הגולה.

עוד רבה וכבדה העבודה אשר לפנינו, עוד רב הדרך עד אשר נגיע אל המטרה האחרונה של הציוניות, אבל כבר יודעים אנו, כי נבוני העמים הכירו היא הדרך אשר בחרנו בה ואשר כבר התיצבנו עליה. כבר יודעים אנו, כי ברורה היא המטרה אשר אליה אנו שואפים ובה יש להשיג אותה על־ידי עבודתנו. הדבר תלוי רק בנו ובכשרוננו החיים.

ובזה שהתעוררו התקוה הלאומית ששוב לא יישנו אותנו אותם הפחדים ששמרו לנו אויבינו החדשים ואויבינו הישנים.

„אתחלתא דגאולה" כבר באה

הנאום העברי לפני אספת־השלום.

אותו היום שבו נשא מנחם אוסישקין את נאומו העברי לפני אספת־השלום בפאריז, יכתב לזכרון בדברי ימי התחיה העברית. העתונים מספרים כי בית־דין העמים שמע בקשב רב ובכבוד ובשימת לב רבה לנאום העברי אף אם לא הבינו את דברי הנואם עד אשר תרגמום.

מיום אשר הלכנו בגולה היתה זאת הפעם הראשונה, כי התיצב עברי לפני איתני הארץ, לפני ראשי ממשלות גבורות, לפני בית־דין העמים לתבוע בעברית, בשפת החוזים והנביאים, את זכותנו על ארץ העברים.

נאומו העברי של מנחם אוסישקין הוא האות והמופת בעיני אספת־השלום, כי שפתנו העברית, שפת ציון ושפת תרבותנו העתיקה עוד חיה היא בפינו. לא בגדנו בה גם בארצות־הגולה ששמרו עליה בני נדודינו הרבים. העם, ששפת אבותיו לפני אלפי שנה לא נכרתה מפיו, ובה יביע את געגועיו ותביעותיו על ערש מולדת תרבותו, ראוי הוא לגאולה.

עוד לא רחוקים הימים, אשר אם עלה אחד מאתנו לעלות על הבימה באספה יהודית, או גם בבית־תפלה, ולנאום עברית, היו משתיקים אותו. רוב היהודים שבאו

באמריקה, וביניהם גם יוצאי בית־המדרש הישן, הבקיאים בלשון העברית, בודדי בשפתם האומית והשכלתם במתים. לבוז היינו בעיני הגויים הלוחמים על לשונם ומוסרים עליה את נפשם. ואין כל פלא, אם הגויים האלה השמיעו את דעתם: אין קדוש ויקר להעם היהודי. גם את שפת אבותיו, שפת כתבי־הקודש, המיר בכל השפות ויִדישונית ובכל הזארגונים שבעולם. ועם, אשר שפת אבותיו ושפת תרבותו כאין היא בעיניו, ככלי אין חפץ בו, איך נאמין לו, כי יודע הוא להוקיר את קדשי השכנים, אשר הוא יושב בקרבם!

יברוך מישנה העתים! השפה העברית, שקמה לתחיה, נוחלת כמעט בכל יום נצחונות חדשים. עתה אין אספה יהודית גדולה, גם באמריקה, מבלי אשר ישמע בה נאום עברי. עתה הכירה מדינת אוקראינה את השפה העברית להשפה הרשמית של היהודים היושבים בקרבה, לאחת משפות הארץ והממשלה.

הנאום העברי של אוסישקין לפני אספת־השרים, שנתקבל ברצון, צריך להיות לאות ולמופת לכל העברים, החפצים בתחית לשוננו ובהכרת ערכה הלאומי, כי יש להשתמש בה בכל שעת־כושר גם בפומבי, גם באזני העמים שכנינו. את שפת הנביאים יודעים כולם להוקיר ולכבד בכל הכבוד הראוי לה, ועל אחת כמה וכמה שחובת העברים היא להשמיע נאומים עברים, ואת הדבור העברי בכלל, בבתי־כנסיות ובאספות וועידות של יהודים בכל מקום שהם מתאספים ונועדים.

פַּרְלַמֶּנְט יִשְׂרְאֵלִי

מאת

שלמה גולדנברג.

ג.

בשני סימנים מובהקים יכולים אנו לסמן את תקופת הירידה ברעיון הפארלאמנט הישראלי, שהתחילה בימי ה„סיים" ונמשכה, אחרי העלמו, כמעט עד ימי המלחמה העולמית, ולהבדיל איתה מתקופת העליה הקודמת לה. הסימן הראשון הוא רשת החלום, הערפל וההזיה הרחוקה מן החיים, שנפרשה עליו ביודעים ובלא יודעים והלבישה את הרעיון הבהיר והממשי צורת געגועים לא־ברורים על העבר הרחוק, צורת שאיפה נאצלת אל הנשכח־הנכסף; הסימן השני — העברת הרעיון ממקום צמיחתו וגידולו ברוסיה אל מדינת הים, אל ארץ חדשה, אשר לא ידעה את תולדות הצמח הרך, לא יכלה להרכיבו ולנטעו מחדש על אדמתה — ובחלה בו והתחילה לעסוק בגידולי קרקע בישלה. את שני הסימנים הללו אנו מוצאים ברורים ומפורשים בהספרות העברית־היהודית באירופה ובאמריקה.

את הסימן הראשון — את עקבות השנוי במהלך התפתחותו של רעיון הפארלאמנט הישראלי, את הרעיון עצמו בצורה של הזון, של משאת־נפש, הרחוקה מן המציאות, אנו מוצאים במאמרו של ראובן בריינין על־דבר יסוד ה„סנהדרין" („רעיונות על־דבר יסוד הסנהדרין", „לוח אחיאסף" תרס"ג).

כמדומה לי, מאמר זה, שנכתב אחר פיליפסון, דובנוב ובעלי ה„סיים" הראשונים, צריך היה לעסוק בדברי הקודמים לו, להודות בהם או לחלוק עליהם, להוסיף עליהם או לגרוע מהם; ואולם המאמר בצורתו המפשטת, הרחוקה מן ההוה וקרובה אל העבר, עושה רושם של הגיונות איש, העומד לו בקרן־זוית, מן הצד, **אצל** החיים, הוזה לו את חלומו, מתפלל בהשאי תפלת היחיד שלו ואיננו חושש כלל, שמא קדמוהו אחרים, שמא חלומו כבר התחיל להארג במסכת המציאות ושמא תפלתו היא כבר תפלת הרבים, הנאמרת בצבור, אלא שאין הצבור שומע לה עדיין.

המאמר נקרא בשם „רעיונות על־דבר יסוד הסנהדרין", ואף־על־פי שנכתב בצורה של רעיונות, ארוכות וקצרות, יש ב„דמיון רחוק" זה, ב„חלום מטושטש" זה של המחבר, גם תכנית מפורטת, חזות־הכל, המכניסה אותו לסוג החלומות הצבוריים, המעלה אותו למדרגת דמיונות החיים, ואלה האחרונים שוב אינם נחלת היחיד, אלא שדה הצבור, הטעון הגדרה ועבוד וזקוק הוא לבירור ולבון, לשקול־הדעת ולבקורת.

ה„סנהדרין" היא, לגבי בריינין, שם למוסד אחד מרכזי, מאחד ומאגד את תפוצות ישראל בגולה, שבראשו עומדים גדולי ישראל מכל ארצות הפזור היהודי במספר של שבעים איש**. הגורמים ליסוד הסנהדרין הם בעיקר רק שנים: א) אגוד וארגון של המעשים הנעשים בעת בישראל על דעת היחיד והחברות בלא הסתדרות מקפת ומטרה ברורה למפרע***; ב) רכוז הכחות המעולים שבאומה הישראלית לצרכי התחיה העברית במובנה המלא

* „יודע אנכי, — אומר מר בריינין בהקדמתו לאותו מאמר — כי הצעתי ליסד סנהדרין בזמננו תהיה בעיני רבים כדמיון רחוק, כחלום מטושטש, אבל דבר זה בעצמו מעורר בי חשק להציע לפני הקורא הנכבד, את תכניתו בקויה ורשומיה הכוללים. דבר זה בעצמו מכריח אותי לספר לך חלומי". — וכל זה בשנת **תרס"ג**!

** „הסנהדרין צריכה להיות מחוברת משבעים איש מכל קצות העם ומפלגותיו בכל חלקי התבל. הסנהדרין אשר תוסד ברשיון הממשלות תעמיד בראש כל עניני האומה וממנה תצא ההשפעה הרוחנית על כל בני הגולה". („לוח אחיאסף" תרס"ג, עמוד 25).

*** בריינין המדבר: „הפעולות המכוונות ללחום עם האנטישמיות או להרבות דעה והשכלה בישראל והפעולות המכוונות לברוא מקלט בטוח להעם הנודד תחת חסותן של הממשלות או לתמוך ולהחזק את הגוף והרוח של עם ישראל בארצות פזוריו או להרבות ביניהם אומנות עבודת פוריות, חכמת חרשים ומלאכת מחשבות — כל הפעולות הללו צריכות לנבוע ממקור אחד, לצאת ממרכז כללי ולהיות מכוונות בכל התפתגותן למטרה אחת".

[illegible]. ויעשה את „הדבר מני יב" היא תבנית פעולותיה של הסנהדרין, [illegible] החולם ויפהרהוח היתה ה„סנהדרין", האקאדימיה העברית, העומדת להברא, מין כדור „כל־בו", מין „חמישה חומשי תורה עם ל"ב פירושים", ו„ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא" זו. הסנהדרין, האקאדימיה העברית, [illegible] המחיה של האומה העברית"... „היא תפקח על היציאה מארץ לארץ, על יסוד הישובים הגדולים ועל יכוד אוני־ברסיטאות ליהודים בארצות שונות"... היא תילחם עם [illegible] ובהשפעתה תגדל הקרן הלאומית אלפי פעמים". האקא־דימיה העברית „תעזור להתפתחותה הרחבה והעשירה של האישיות, להגלויים הרבים והשונים של הנשמות הפרטיות", והיא „תרבה ותעצים על־ידי אמצעים המריים [illegible] שונים את קנאת החכמים העברים, קנאת הסופרים העברים, את התהרותם וקנאתם של עושי הטוב ומוכרי הנפש לשם רעיון ודעה בישראל". [illegible] בכל אלה, הנה עוכיד הוגה הרעיונות ומונה עוד כמה וכמה [illegible] שבעזרת הסנהדרין „יתמעטו ואולי גם יתמו בקרבנו עוברי עבירה ואנשי עון ממין ידוע, כמו מבריחי מכס, מזייפי שטרות ועושי מעשה הונאה ותרמית, שהמה מצויים במדינות ידועות ביותר בין היהודים לרגלי מצבם המיוחד [illegible]".

[illegible] ברפרופו על־גבי המעשים והמאורעות, כל אותם הנימוקים המשונים והצרים, כל אותה התכנית, המשמשת [illegible] „אבן־החכמים" לכל מה שתלמיד ותיק עתיד להדש והמביאה את הרעיון הבהיר וההגיוני על־דבר „פארלאמנט [illegible]" [illegible] אפסות גמורה — כל אלה [illegible] [illegible]. [illegible] נביא בחשבון גם את זאת, כי הסנהדרין איננה נבהרת כלל, או שנבחרת היא על־ידי באי־כח המפלגות השונות בישראל[**]; כי כבוד הסנהדרין הוא באמת „מלא עולם", אבל מקומו איננו מוגדר ומופרש כדבעי; כי יודעים אנו אך ורק את מעשיה

[illegible] של רעיון ה„פארלאמנט" [illegible] העברית [illegible] [illegible]. [illegible] נביא בחשבון את כל אלה, יכול נוכל להבין ולהעריך את עומק ירידתו של רעיון הפארלאמנט הישראלי [illegible].

את עקבות הסימן השני, את רשמי ההרכבה האי־מוצלחת של רעיון הפארלאמנט הישראלי, גידול הקרקע הרוכית, באמריקה — אנו מוצאים במחברתו של עורך־הדין שמ"ר בשם „ביצד יכולים אנו לעזור לעצמנו"[*].

מחברת קטנה זו נושאת עליה את חותם הארץ, שבה נכתבה, במדה מרובה מאד, והדעות המשונות המובעות בה ראויות למקום, למחבר וגם לזמנו — תקופת הירידה של רעיון הפארלאמנט, שאנו עומדים בה. המחבר איננו יודע כלום מחבריו שקדמוהו, מכל אותה התנועה [illegible] וכלפי פנים, ובכל מחברתו הוא מדבר בסגנון של קדמון, של מחדש, של ראשון, מגלה חדשות ונצורות, שנולדו והעתה בלבו ברגע של „גלוי־שכינה", [illegible] „איתערותא דלעילא". המחברת, בת [illegible] בתבנית קטנה, מכילה בקרבה חמשה פרקים [illegible] אחד מהם היו אנשי מחשבה ודעת יכולים [illegible] [illegible]: אבל המחבר [illegible] איננו [illegible]: [illegible] איננו מבעלי הספקות, ועל כל השאלות [illegible] גם [illegible] הוא מדבר בטון של ודאות גמורה, פוסק הלכות, [illegible] עובר עליהן במהירות ה„אבכפרם" [illegible], [illegible] שפוך הוה ה„מעשיות" כביכול, אותה המעשיות של „התושב־המושב" היהודי בניו־יורק, [illegible] באירוניה נפלאה משורר הגיטו [illegible].

בשביל המחבר האמריקאי, [illegible] [illegible], כל עצמו של הקונגרס היהודי לא בא אלא לתכלית ההגנה הלאומית על הזכויות הפוליטיות היהודיות, על אלו שכבר ישנן או על אלו שעומדות להנתן ולהתקבל: אך במקום שפיליפסון מדבר דברים ברורים [illegible] [illegible] נותן לנו ממה שיש לו ואיננו רוצה כלל למשוך אליו אותו הקהל, הרואה בהצעתו „חכיר" או „יתיר", הנה שמ"ר, עורך־הדין האמריקאי, הוא יותר מדאי נוח [illegible], מרכין ראשו לכל עבר, מקדים שלום לכל איש ומפלגה ונכון לקבל תחת חסותו כל מה שבוהר ישה, בעל מפלגה זו או אחרת, עתיד למכור לו במקח השוה: [illegible] לעצמו, [illegible], איננו ציוני ואיננו מאמין באפשרות קיומה של הציוניות, אבל כלום לא איכפת לו, אם הקונגרס היהודי יטפל גם בשאלה זו.

לגבי שמ"ר הרי הקונגרס היהודי קודם כל הצעה מעשית, וגם הסברתה, נימוקיו וסדר הרצאתו הם [illegible]

---

[*] [illegible] צו איע אידען, פון אברהם שאמער [illegible]

[illegible] בסגנונו של המחבר: „[illegible] [illegible] [illegible] איאפשר לקבוציניות במובנו הפרא בלי אשר יתאחדו תחילה [illegible] [illegible] אנשי [illegible] מדינה, אשר כולם [illegible] [illegible] צריכה לעשות, ההנהגה [illegible] יאחד את כל הכחות המחיים [illegible] במרכז אחד: בסנהדרין".

[**] בפירוש אין השאלה על־דבר הבחירות תופסת במאמ־מרו כ"ה, והשעתי על־דבר בחירות על־ידי באי־כח המפלגות היא [illegible]

לגמרי *. והגיעו הדברים לידי כך, שבתור איש „מעשי" הוא מזדרז ודן על אותן המשרות הכבודות („יושב־ראש", „סגן יושב־ראש", „גזבר", „מזכיר" וכו'), התלויות בהקונגרס היהודי, אבל איננו דואג כלל לא לתכניתו של הפארלאמנט הישראלי, שעליה דוקא איננו מפזר דברים הרבה, וגם לא לקביעת מקומו וזמנו. כנראה, חזקה היתה עליו, כעל יהודי אמריקאי אוהב־אספות, שהעיקר היא העובדה — „הכנסיה הישראלית" וה„מעשה הרב", הכרוך בבחירותיה, ואם רק יתאספו באי־כח העם לאכסניה אחת, אז ימצאו להם ענין לטפל בו, ולא יהיה להם מחסור בנושאים לנאומיהם יהחגיגיים.

מהצעתו ה„מעשית" של שמ"ר, כמו מחלומו של בריינין, לא יצא כלום, ואולם אם רעיונותיו של בריינין על־דבר הסנהדרין השפיעו, לפחות, על הקהל הקורא עברית, המתענין בשאלות הצבור היהודי, הנה הצעתו של שמ"ר המאוחרת מעט לא מצאה כלל אזנים קשובות באמריקה, אף־על־פי שכדי להכנס אל „הועד המארגן את הקונגרס היהודי" צריך היה כל אחד רק לשלוח את שמו ואת כתבתו אל לשכת־עסקיו של המחבר. ואין בזה משום אשמתו של המחבר, אלא אות הזמן הוא: אותן השנים היו שנות בהלה ופורענויות לרוסיה השחורה, המגרשת את יהודיה, ושנות מעבר ומצוקה לאמריקה החפשית, המקבלת אותם לארצה, כחות העם בספירות העליונות והתחתונות מרוכזים אז אך ורק בשאלות ההגרה ושאלות „הארץ" הכרוכות בה, ואין לב הצבור הישראלי פנוי לשאלות לאומיות־עממיות, שאין מתן־שכרן בצדן והן רק בבחינת „דרוש וקבל שכר".

כנוטה לצדדין משתי ההופעות הנזכרות, ההופעה ה„שמימית" וההופעה ה„ארצית", היתה פרשת „הפארלאמנט הישראלי" של אב. גולדברג („השלח" כרך י"ט, חוברת ה'), שבא לדרוש את אספת־המורשים שלנו מקץ שתי שנים לכשלון הצעתו „המעשית" של שמ"ר.

מאמרו של אב. גולדברג הוא במובן ידוע ה„סך־הכל" של תקופת הירידה בתנועת הפארלאמנט הישראלי; יודע הוא ומסביר לאחרים את הגורמים השונים, שלא נתנו להוציא את רעיון „הפארלאמנט הישראלי" * ממחשבה למעשה, מבין ומברר את הסבות, שגרמו להתפשטותו של הרעיון תחילה בארצות הנאורות, רמועטית באיבליבין ישראליים, ואחר־כך בארצות המרובות בתושבים יהודים, בקי הוא גם בטיב ה„סיים", תורתו ונסיונותיו, — ובכל־זאת הוא טועה אותה טעות עצמה, שבה נכשלו כל המחברים הקודמים לו: רואה הוא את זמנו, שנת 1908, כראות השעה היותר מוכשרת יקריאת הפארלאמנט הישראלי מפני שני המאורעות החשובים („אספת בריסל" והמהפכה בטורקיה), שחלו באותה השנה **, — וזו היתה טעותו.

נבואתו של גולדברג לא נתקיימה; אותן הסבות, שהיו בעוכרי הרעיון והסמו בפניו את דרך יציאתו אל הפועל עד שנת 1908, גרמו גם בשנה זו ולהבא (עד ימי המלחמה העולמית, שהיהדות מהפכה גמורה בתוך הצבור היהודי בכל העולם), שרעיון הפארלאמנט הישראלי ישאר תלוי ועומד רק בעולם המחשבה ולא בעולם המעשה; ולא עוד, אלא שיכולים אנו להגיד, כי גם על גולדברג עצמו השפיעה השפעה עצומה אותה תקופת הירידה, שנתכוון להלחם עליה ולקרב את קצה: רעיון הפארלאמנט הישראלי, שבא בתור ניגוד להציוניות — לפחות, במובן הרחבת גבולותיה ושנוי ערכיה, — נעשה אצלו אמצעי כשר ומועיל להכשיר בו את הדור לקבלת התורה הציונית הפוליטית, שהיא ה עיקר והפארלאמנט הישראלי טפל.

גורלו של הרעיון על־דבר הפארלאמנט הישראלי נשאר עוד שנים רבות באותו המצב, שבו מצאה אותו תקופת הירידה בראשית בואה, אבל אם למעשה עדיין מוכרח היה הרעיון לחכות לשעת־הכושר שלו, הנה להלכה היתה התקופה הקצרה שלפני המלחמה — אותן שש שנות־הרממה שלפני הסער (1908—1914) — שנות צרוף ולבון להרעיון, ומהן יצא מזוקק די צרכו ונוח להתקבל על הלב, כשהתנאים יהיו נוחים לזה.

מהלך מחשבותיו (עד כמה שמחשבות אלו „מקוריות" הן — אין אני דן פה כלל) הוא בקצרה כך: השנאה להיהודים היא מחלה נושנה בכל מקום וארץ, ויסודה בזה, שאין אנו מאורגנים בתור לאום. לפיכך היחיד הישראלי אפשר לו עדיין לרכוש עמדה בהחברה הנכרית בצורה זו או אחרת, אבל הכלל הישראלי איננו מתקיים בתור צבור חי, הנושא את עצמו ומגין על עצמו. במצב אי־נורמאלי זה לוקחות להן את תפקיד ההגנה על כלל ישראל החברות היהודיות הישנות והצעירות החדשות והבקיאים בכל ארצות הפזור הישראלי, והן הן המדברות בשם העם; ואולם העולם החיצוני אינו מודה בהחברות אלו וביפוי־כחן לדבר בשם עם ישראל, וגם הקהל שלנו אינו מכיר אותן. כדי לרפא את מכתנו, דרושים לנו באי־כח נבחרים מאת כל העם. באי־כחה של כנסת־ישראל, אם יתאספו ביחד וישמיעו את קול אנחתם, קול אנחת האומה, ישפיעו על שונאינו מבחוץ ועל אוהבינו מבפנים, יראו וארו יראו ויבינו, שיש עין רואה ואזן שומעת בישראל.

* השם „פארלאמנט ישראלי", שבו נקרא מאמרו של גולדברג ב„השלח", נזכר פה בפעם הראשונה, וממציאו של השם הזה (ולא של התנועה כולה) הוא, כנראה, האנגלי הארצי בלישי בהעתון Jewish Chronicle, שעליו סומך גולדברג בהרבה מדרישותיו.

** „שני דברים — אומר גולדברג בסוף מאמרו — אירעו בחיינו, שאחד מהם יכול להוכיח את אפשרותו של פארלאמנט ישראלי והשני את נחיצותו, את הכרחיותו. הדבר הראשון הוא התאחדותן של כל האורגאניזאציות הישראליות הגדולות, אשר בראשן עומדים העשירים והמפורסמים בישראל, שחשבנו אותם תמיד למתבוללים; והדבר השני, שהוא חשוב עוד הרבה יותר, הוא השנוי הנמרץ שהתחולל בממלכה העותומנית. המומנט הוא היסטורי בלי ספק, ואילו היה פארלאמנט ישראלי קיים עתה, בודאי היה משתמש בהזדמנות זו לטובת עתידו של העם והויותו; עכשיו יושבים אנו בחבוקי־ידים, כי אין העם מסודר ואין לו מוסד שיהא יכול לעשות דבר בשם כל העם"... „אין לך דבר שאין לו שעה" — והשעה הגדולה לדבר שאיננו קטן הגיעה עתה".

הנה כי כן עבר הרעיון מ„יום־היהודים" של פיליפסון, שכל עצמו היה הגנה פוליטית כלפי חוץ, אל הקונגרס היהודי של דובנוב, העומד כבר על הבסיס הלאומי המקיף, וכשניהם יחד, דרך „הזיונותיו" של בריינין, „מעשיותו" של שפ"ר ו„דרישותיהם" של בלישי וגולד־ברג, הגיע לאותה המדרגה העליונה הראויה לשם זה: „פארלאמנט ישראלי", העוסק בכל שאלות היום והמחר. הצר צורת החיים הישראליים והותך את גזר־דינם. הפוסק האחרון לכל מפלגותיו וזרמיו של ישראל. השער האחרון לכל הדופקים בתשובה לעניניו מבית ומחוץ.

בצורה אחרונה זו נגמרו תולדות הרעיון להלכה לכל פרטיו ודקדוקיו. הרעיון עמד בעינו. פסק ליצור לנו [illegible] בחיים. אבל ענין זה — „התגשמות הרעיון", „החלום ושברו" — הוא פרק מיוחד בפני עצמו, הקרוב לנו בזמן וברוח, ועליו אדבר במאמר מיוחד.

הוּא הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב אֵלַי...

מאת
הלל בבלי.

הוּא הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב אֵלַי וְעִם־נַפְשִׁי — מָוֶת.
לֹא נִגְלְתָה לִי דְמוּתוֹ עוֹד, אַךְ קוֹלוֹ, קוֹלוֹ כְּבָר שָׁמָעְתִּי.
צִיר שָׁלַח לִי לְבַשֵּׂר אֶת דְּבַר בּוֹאוֹ — שַׂר הַכְּאֵב.
יוֹם וָלַיְלָה יַךְ, יִסְתָּעֵר עֲלֵי שַׁעֲרֵי לִבִּי, עֲלֵי קִירוֹת לִבִּי.
יְשַׁלַּח חֲנִיתוֹתָיו בָּהֶם וּבִמְדַקְּרוֹת חַרְבּוֹ יְפַגְּעֵם,
כְּאִלּוּ הָיָה דְּבַר אֲדוֹנֵי־מָוֶת אֵלָיו:
קוּם וְהִתְגָּר בְּבֶן־חֶרְמִי,
וְשַׂמְתָּ מָצוֹר עַל מִבְצָרוֹ, עַל לְבָבוֹ, עֲדֵי רִדְתּוֹ!...

— — — — — — — — —

מָחָר, מָחֳרָתַיִם — וְאוּלַי גַּם הַיּוֹם —
פִּי יֵרוֹעַ מִבְצַר־חָסְנִי בִּידֵי מַשְׁחִית — שַׂר הַכְּאֵב,
וְנִרְדַּם קוֹל הַשּׁוֹמֵר, דּוֹפֶק־לִבִּי אַחֲרוֹן, עַל הַמִּצְפֶּה.
אָז יָבוֹא הוּא גַּם הוּא, אֲדוֹנוֹ וּמְצַבִּיאוֹ,
כְּבֹא מוֹשֵׁל עָרִיץ מְנַצֵּחַ אֱלֵי עִיר מְבֻקָּעָה —
בְּאֵין אָרוֹן, שׁוֹפֵט עֶלְיוֹן, לוֹ
בְּרֹאשׁוֹ לָשִׂים דְּמֵי־נְקִיִּים שֶׁשָּׁפַךְ
יָרִים שַׁעַר־הַנִּצָּחוֹן עֲלֵי חָרְבוֹת־שִׁמְמַת חַיֵּי לִבִּי
יַחְרֹת כְּתֹבֶת שְׁחוֹרָה עָלָיו וְאָמַר:
גְּבוּל הַפְּלִית יַמְשִׁירֵנִי פֹּה!...

— — — — — — — — —

[illegible], תרע"ט.

אוֹרְחֵי לַיְלָה

מאת

י. ד. ברקוביץ.

ד.

וכאשר גבר השאון והחולים התקוממו על מטותיהם וגרשו את הבריאים מעל פניהם, האשה השחורה הרימה את קולה הגס בצעקה ושפכה כד חלב אל פני האברך הצעיר בעל המשקפים הכחולים, הילדים הקטנים הביטו בפחד ורעדה על כל הנעשה ומשכו את אמותיהם בסינריהן והאיצו בהן למהר וללכת מפה, והאויר בחדר־החולים הלך וכבד וחם, עד אפס יכולת לנשימה, — נכנס השוער רב־הקומה בראשי המגירה ובאדרתו הקצרה ומסר מודעה על מפתן הדלת:

— שרפה בעיר!

אז גדל השאון עוד יותר. החולים חרקו שן וצוחו בקול רם:

— צאו מפה! מהרו וצאו מפה! מה רוצים הגזלנים האלה, — כי יבואו ויעלו גם את ההקדש באש? צאו מפה!...

בחורים אחדים פרצו אל החררים האפלים, הפונים אל הרחוב, לראות בעיניהם את השרפה. מיד חזרו משם רותתים וחורים: אכן אמת הדבר. העיר עולה על המוקד! השמים אדומים ועשנים, גצים עפים באויר, קולות נחנקים נשאים מן המרחק...

אשת הרופא התרוצצה בין מטות החולים כנואשת. אחריה נגרר בנה, הגימנאזיסט הקטן, כולו חרד וחור, ועיניו הגדולות והשחורות מבוהלות. במחו של הנער נקר רעיון אחד: לוא תהיה דממה... לוא תהיה דממה...

הבחור החולה, שזה עתה קם ממחלת טיפוס קשה, נגש ברגליו היחפות אל הדלת, תמך עצמו במזוזה, זקף צוארו הדק והכחוש והטה אזנו להקשיב ולשמוע, וכך היה עומד רגעים אחדים בפנים נטויים ומאזינים, כאילו קפא תחתיו. ופתאום הפך את פניו החורים אל הקהל, העיף בהם מבט חוגג ונרגש, כאדם האומר לבשר בשורה חשובה ונכספת, שהכל מחכים לה זה־כבר:

— דומה, ש ה ם הולכים וקרבים...

— מה? מה? מה?

הגימנאזיסט הקטן נשאר עומד במקומו נרעש ונדהם, ועיניו הגדולות והנבהלות חשבו בחוריהן. ואולם כעבור רגע התאושש, פרץ לבין מטות החולים והתחיל לאיים עליהם באגרופיו, רוקע ברגליו ועומתם, בוכה וגוזז שערות ראשו:

— החרישו... הסו... כאילו מתם כולכם... שמעו את אשר אומר לכם... שכבו אתם על מטותיכם, ואנחנו נשב לארץ... בדומיה נשב... כולנו מחרישים... איש לא יזוז ממקומו... הנה אנחנו יושבים ומחרישים... אין אנו יודעים דבר... יושבים ישיבה סתם, יושבים בדומיה... ואז יבואו... ואז יראו: אנשים יושבים בדומיה... יושבים ואינם זזים... היכו אותנו?... א י ך יכו אותנו?... ל מ ה יכו אותנו?... בודאי, ש ל א יכו אותנו... הלא יושבים אנחנו בדומיה... יושבים ומחרישים...

הגימנאזיסט הקטן חדל לבכות ולגזז את שערות ראשו ועמד לפני העדה הנדהמה והמחרישה כולו רועד מרוב רגשותיו ועיניו הגדולות והשחורות מעורפלות. חרדת־אלהים עברה את כל החדר מקצהו ועד קצהו והקים את הסער לדממה. הכל הביטו אל הנער מחרישים ומשתאים, כאחוזי־קסם.

— או לא כן... — הוסיף הנער לדבר בתוך הדממה ברתת הקדחת. — מוטב שנשכב גם אנחנו, הבריאים... נשכב כולנו לארץ... ישנים אנחנו... ישנים בדומיה... כלנו מתים... גם החולים, גם הבריאים... ואז יבואו ויראו... כולנו שוכבים בדומיה... כולנו ישנים... כולנו מתים... איש לא יפקח את עיניו... לא ירים את ראשו...

בחדר־החולים קמה דומיה נוראה. הדומיה היתה רבה כל־כך, עד כי נשמע קול הלבבות הדופקים. וכעין קסם אחז את כל עדת היהודים, למקטן ועד גדול — הכל כרעו על ברכיהם וצנחו לארץ בלאט, בזהירות רבה, מבלי הקים שאון, נצטמצמו ושכבו איש במקומו, שוכבים בעינים עצומות ומתרפקים בלבבות דופקים על הקרקע הקר. הגימנאזיסט הקטן התכנס ושכב ליד אמו, עוצם עיניו הגדולות והמטורפות ורותת כולו בזרועותיה הלוהטות...

וכאשר נפתחה הדלת — נתגלו בפתח החדר רופא בית־החולים ובני־משפחתו: אשה, שני נערים ותינוק בן־שנתים. רעדה אחזה את בשר הבאים למראה עדת הירודים, השוכבים כולם, באדרותיהם ובמטפחותיהם, על הקרקע, דוממים ובלתי־זזים, כמתים. איש לא פקח את עיניו, איש לא הניד יד ורגל, איש לא הרים את ראשו... ואולם הבאים הבינו את אשר לפניהם ועמדו אף הם מחרישים ודוממים.

התינוק בן־השנתים הביט לפניו מעל זרועות אמו בעינים שוקטות ונוצצות ובפנים צהים ושבעים. זה הקטן חבל בנעימים נפל לו בלילה הזה, ודעתו זחה עליו ביותר: כל אותו הזמן, שהיו כולם שוכבים במעמקי המרתף, סתמה אמו את פיו בדדה, שלא יצעק ולא ישמיע קול, והלעיטה אותו מחלבה כדי שביעה יתירה. שפתי הילד האדומות והרעננות נתפשקו עתה והבהיקו מרוב נחת ועדנים, וכולו שאנן ובטוח ומדושן־עונג.

והגדולים — כולם שכבו לארץ בדומיה ובעצירת הנשימה ובצמצום כל החושים. וכאשר עצמו עיניהם בחזקה ונתכנסו בכל גופם איש באדרתו ובמטפחתו, ראו לפניהם: שמים עשנים ואדומים, גצים גדולים נתזים ועפים באויר, קולות נחנקים נשאים במרחק, אנשים רצים אנה ואנה, יהודים צוחים ומנענעים ידיהם כלפי מעלה...

———

ה.

בחצי הלילה נתעוררה האשה הזקנה והגוצה, שפניה הרטנים והמצומקים דומים לפני תינוק שנולד, וקמה בלאט מעל הארץ ועמדה על רגליה הכושלות. רגעים אחדים עמדה כפופה, כורעת תחת סבל מאת שנותיה, מביטה לפניה בעיניה הקמות והדלוחות, ופניה הקטנים יראוקים מרובים יתירים, כמתאמצת להכיר נשכחות. אחר־כך פנתה כה וכה והתבוננה על סביבותיה, כמחפשת דבר, ידיה הרועדות מגששות, כידי עור, בדופן המטה הסמוכה, ראשה הקטן זע אנה ואנה ולשונה מכשכשת בפיה הריק, כענבל המכשכש בפעמון. בחלל החדר נסרה נחרת הבריאים, הסרוחים כולם על הקרקע. הכל ישנו את שנתם, גם החולים וגם הבריאים. האברך הצעיר שכב פרקדן, כשצוארון־השועלים זקוף לו למראשותיו, ידיו נתונות תחת ראשו ומשרפי הבהונות מנצנצים ישרים מעל עיניו. הנערה חולת־השחפת נשמה נשימות מקוטעות, פניה הקטנים והנרגזים הבהיקו והזיעו ובלחייה הבהישות פרחה אדמומית קדושה. מתוך שנתה נראתה הנערה קטנה ודקה עוד יותר, כולה אומרת שכול ומרירות. רק אחד היה ער בחדר: הבחור הדוה, שקם ממחלת הטיפוס. הלה עמד עדיין ברגלים יחפות ליד הדלת והמזוזה, הטה אוזן, הקשיב והמתין...

הזקנה כפופת־השנים גיששה ומששה סביבה בידים רועדות, כגשש העור. לבסוף טפסה ועלתה בלאט ובעמל רב על מטתו הריקה של הבחור, נתפרקדה עליה. ויצא מגרונה מין אנחה ממושכה, שתחילתה פחוק וסופה יבבה דקה, ושכבה בפנים קודרים ושלוים ובעינים פקוחות וקמות כל הלילה, חושבת מחשבותיה הגובבות, ההולכות וכבות, מכשכשת בלשונה, וכולה מרחפת בעולם [illegible] טמיר ונעלם, מעבר לגבול החיים...

באפלוליות החדר הגדיל ורבב הלהב הכהה של העששית הקטנה והעשנה וזרק צללים שחורים וזעים על הכתלים הלבנים והדוממים.

עם דמדומי בוקר, כשבקעו קרני־אור דקות מסדקי התריסים וזעו באלכסון על פני הישנים, ולהב העששית החוור שרוע ורועד, שרוע וכבה, יצאה בלאט נשמתה של הזקנה.

הַשְּׁלשָׁה

נחום סוקולוב, חיים ווייצמאן ומנחם אוסישקין

מאת

ראובן בריינין.

השעה שבה התיצבו נחום סוקולוב, חיים ווייצמאן ומנחם אוסישקין, בתור שליחי האומה העברית, לפני הועד הגדול של אספת־השלום בפאריז לדרוש את זכותנו על ארץ־ישראל, — אותה השעה היתה היותר חשובה, היותר היסטורית לעמנו במשך אלפים שנות הגולה.

ויהי הפעם הראשונה בדברי ימי גלותנו, ששלוחי עמנו עמדו, פנים אל פנים, לפני בית־דין העמים לא להפיל תחנונים, לא לבקש צל של חסד, כי־אם לדרוש צדק ומשפט.

האם היו אותם השלשה הנזכרים, שזכו לשליחות היסטורית כזו, היותר טובים והיותר מוכשרים לתעודה נעלה כזו? — זאת נדע בעתיד הקרוב, אם יתפרסמו באופן רשמי כל הפרטים, אם תגלינה כל האפשרויות שהיו מונחות לפני סגל חבורה זו. אז, רק אז, יבוא העם וישפוט. אז, רק אז, תהיה לו גם הצדקה לשפוט.

אולם לא אשמתם היא של אותה השלשה, אם גם לא היו היותר מוצלחים, היותר מסוגלים לשליחותם זו. יותר טובים ויותר ראויים מהם לא מצאה הציונות הרשמית, לא מצאה האומה העברית בשעה זו ובאותם התנאים, שעמנו המפוזר והמפורד נמצא בהם עתה. ויותר טובים, יותר ראויים משליחינו אלה אין גם לנו. ואחת אני יודע: כי שלשת השליחים הנזכרים כולם מסורים בכל נפשם לרעיון הגדול, שלו הקריבו חייהם, ושבשמו דברו לפני רבי המדינות, אשר בידם ניתנו גורל עמנו ומאזני המשפט של ההיסטוריה.

ושעה זו הרימה והקדישה את שלוחי עמנו אלה. תעודתם הגבוהה ואחריותם הלאומית הכבדה הגדילו את ערכם ונפחו בהם נשמה יתירה, נשמת הדורות.

סוקולוב, וויצמאן ואוסישקין — כמה שונים הם זה מזה, במדי החיים הם זה מזה בטבעם ובתכונות נפשם. רק הרעיון הגדול, רעיון התחיה הלאומית על אדמת־אבות, אחד אותם וקבץ את רוחם למטרה אחת.

סוקולוב — זה איש־הפלא!

בן ששים הוא כיום, ועדיין רוחו חדש ורענן, מלא לח וכח, כאיש צעיר לימים. אחד מאלה יחידי־הסגולה, שאין שנות־הזקנה שולטות בהם, ורק דעתם הולכת ומתיישבת, וברכת עבודתם כי רבה בהיותם זקנים. בן ששים הוא כיום — ואין הוא נרתע, אין הוא כופף את גבו, מפני שום מכשול, מפני שום מעצור ושטן שהוא פוגש על דרכו (דרך שמעולם לא היתה זרועה ששנים) לפתרון שאלת קיומה של האומה העברית. מיושב ומתון הוא — אנגלי ממש — על־פי חיצוניותו, אולם מלא תנועה וכשרון התלהבות ותשוקות בנפשו פנימה. פניו קרים ושלוים, פני דיפלומאט אמתי, ואף עורק לא יזדעזע בשטחם החלק גם בשעה שליבו נרגש כים, גם בשעה שמכונת־מוחו רותחת מרוב עבודה. הבעת פניו לא תענה בו מאומה. ובשעה שהוא מתלוצץ בחברתכם ופיו מלא חדודים, בדיחות ומעשיות שנונים, לפעמים גם מפולפלים, שהוא שואב אותם ממעין לא אכזב, ממעין שאינו פוסק גם כשנפשו עגומה עליו, באותה שעה עצמה מסוגל הוא לעיונים דקים בענינים קשים. כדבר זה נוכחתי באותם הימים שהייתי קרוב אליו, ואני מסתכל בלי משים בחדרי נפשו, בשעה שהוא

מפזר בוותרנות גמורה את פרחי אמריו וספורי מעשיותיו הקצרים והמנוקדים.

סוקולוב מצטיין בהליכותיו ונימוסיו עם הבריות על־ידי פשטותו המיוחדה. אין הוא מתהדר בעושר ידיעותיו ואינו מתרברב אף בענוה יתירה. אין הוא מטיל אימה על הדובר בו לא על־ידי גדלותו הפנימית ולא על־ידי כובד ערכו. דבריו תמיד פשוטים וברורים, גם בשעה שהוא מצטיין בחריפותו המיוחדה לנתח ולהפריד כל דבר וענין ליסודותיו הראשונים. חבר נעים הוא בכל חברת אנשים, ובכל מקום שהוא בא מלאכים טובים מלוים אותו ושומרים את לשונו ותנועותיו מכל מדחה. ולמרות שהוא מצניע לכת ואינו מתפאר במעלותיו ויתרונותיו, לא גם על־ידי רמזים לא גם בדרך אגב, הנך בכל־זאת מכיר בו, אם עין לך, את אדם־המעלה ואת יתרון רוחו. לא בו האשם. כל כמה שמצפינים את הרוח, הוא מבצבץ ועולה לפעמים מתוך מבט־עין, לפעמים מתוך פתגם מוצלח ולפעמים מתוך תנועה קלה. כל כמה שמאפילים על הכשרונות המזהירים בטלית של שיחה מצויה, קרניהם חודרות גם מבעדה.

מדי זכרי את נחום סוקולוב, אני רואה את החליפות והתמורות שעברו בחיי רוחו כבפנס־קסם. אני רואה לפני שלשלת ארוכה של התפתחות. דרך מדרגות רבות עבר עד שהגיע להמדרגה הגבוהה, שהוא עומד עליה כיום. ולמדרגה זו הגיע הודות לכשרונותיו הנפלאים והודות לשקידתו הנמרצה.

סוקולוב של היום הוא המסקנה האחרונה של התפתחות ארוכה, התפתחות רוחנית ומוסרית. כל הזרמים הרוחניים של היהדות העולמית עברו בנפשו עד אשר הכשירוהו לתעודתה הציונית, ההיסטורית.

ראיתי את סוקולוב במצבים שונים, בארצות שונות ובחברת אנשים שונים, — והנה הוא תמיד במקומו. בחברת רבנים הוא יהודי למדן, בקי בראשונים ואחרונים, ופיו מלא מראי־מקומות מ„שאלות ותשובות" של הגאונים. עם חוקרי קדמוניות הוא חוקר ובקי בתעודות ישנות, במקורות היסטוריה. עם משכילים הוא משכיל. בחברת סוחרים ואנשי־מעשה הוא איש מן הישוב, „בעל־בית" הגון וחשוב. בחברת סופרים, אנשי־רוח, מליונים, אמנים וכדומה הוא חריף, שכלו מתנוצץ וברקים למחשבתו.

סוקולוב יודע מקרוב את יהודי כל הארצות, את קורותיהם ואת חייהם ושאיפותיהם בהוה. יודע הוא את יהודי אשכנז, כמו שהוא יודע ומכיר את יהודי פולניה; יודע הוא את יהודי אנגליה, כמו שהוא יודע את יהודי רוסיה; מכיר הוא את יהודי אמריקה, כמו שהוא יודע מקרוב את יהודי איטליה. בבואו לרומא, הוא מבלה שעה בחברת לואידשזי לוצאטו, מי שהיה ראש הממשלה באיטליה, כמו שהוא מבלה שעה ברחוב היהודי בבית מסחר־ספרים עתיקים. הרוכל היהודי, המוכר ווים ומחטים וגפרורים בחוץ, מענין אותו לא פחות מגיאורג זימל, ואחד הרבנים המצוינים — לא פחות מיהודי ברגסון.

סוקולוב אינו מתפעל ומתרגש משום דבר, ואין הוא משתמש בלשון ההפלגה. יש שווי־משקל לרוחו, קצב ומדה בכל הליכותיו ומעשיו. שומר הוא את מנוחת רוחו, מבלי התרגש אף מעט, בעמדו לפני הועד הגדול של אספת־השלום וגורל עמו בידו, כמו שאין הוא מתרגש כלל, בשבתו ראש בחברת הרבנים האדוקים. בקי הוא בכל עניני היהודים והיהדות של כל הארצות, כמו שהוא בקי בכל עניני הפוליטיקה וזרמי העת של העולם הגדול. יודע וחובב הוא את ההמון היהודי הפשוט, מכיר הוא את רוזנינו ועשירינו התקיפים וקרוב הוא לחכמי ישראל שבדור. בפאריז הוא מרגיש את עצמו כמו בביתו בווארשה, בלונדון — כמו בפלוצק עיר־מולדתו.

סוקולוב, בתור יהודי ובתור אדם, הוא מרובה־הצדדים ומרובה־הגוונים. יש לו החריפות היהודית, המנוחה והסבלנות האנגלית, ברק־השכל הצרפתי (Esprit) ועליזות־החיים האיטלקית. יש לו יחוסים לכל העולם ולכל הדברים. זרה הקנאות היחידית ואינו נוטה לצדדים הקיצוניות. נפשו בריאה, תפיסתו מהירה, שכלו שנון וכח־זכרונו נפלא במינו. אין הוא מתפאר ומתהדר באהבתו ומסירותו לעמו והקניני ריחי. יודע הוא להצפין את רגשותיו והסתערות רוחו. תלמיד־חכם עברי, ברום מובן המלה, ואיש מודרני לכל חוקותיו ומשפטיו. אנציקלופדיה חיה ויחד עם זה גם בעל סברה. ציוניותו באה לו מתוך הרחבת־הדעת ומתוך עומק ההכרה הפנימית. ויודע הוא לבקש דרכים ואמצעים להשגת מטרתו הלאומית. סוקולוב גדל עם הדור ומשאלותיו, ויודע הוא להתרומם בכל עת לגובה תעודתו.

* * *

חיים ווייצמאן — יהודי נלהב, יהודי פקח שבפקחים, איש־העם ויחד עם זה אציל־הרוח. בעל מזג חי הוא, איש־עצבים, רשף־אש, ומנעוריו שאף לגדולות. ובהיותו שקוע בלמודיו החיוביים, בחכמת הכימיה, ממציא ומחדש בה חדושים, חלם את חלום עמו הגדול. עוד בהיותו תלמיד בית־מדרש המדעים היה ציוני, לאומי ואחד מבני התחיה העברית. תלמיד החדר העברי הישן הוא. מן החדר העברי יצא אל בתי־ספרים. למד ברוסיה, באשכנז, בשווייצריה והיה לפרופיסור לחכמת הכימיה באנגליה. מחונן הוא בכשרון ההסתגלות ויחד עם זה בכשרון ההמצאה. אדם מודרני הוא, אולם קודם לכל הנהו יהודי, יהודי מלא גאון לאומי. נואם מצוין הוא. דבריו תמיד פשוטים, ברורים והגיוניים. יש לו, בתור נואם, כח מיוחד להשפיע ולהוכיח. ויש שדבריו הנמרצים מלאים אירוניה חריפה וארסית. יודע הוא למצוא מסילות בלב גדולים ותקיפים. קסם מיוחד בלשונו ומרץ מיוחד באופן הסברתו את הענינים, העומדים ברומו של עולמנו. רוחו נוח להתלהב ולהתרגש, אך יודע הוא גם למשול ברוחו, לשים גבול לשטף דבורו ולכבוש את קנאותו להרעיון

שהיא מכיר אותו. כי עריכי אישיותו רבים. אישיותו היא מגוונת. הכתיב מיטב במידות הטוב והדעת אירים ידע עם זה גם דבר טוב ונעים. יש לו מה, אחד המידות המצוינים והמיוחדים. ויש לו גם לב רגיש. בתוך יהודי רוסי, שהיא נולד על ברכי עשירים, היה עליו להחיב רשת יהכבוד ראשיהם עד אשר תפס את מקומו בעולם המדע ובחברה האנגלית, מבני מרום דאז. אולם כל מלחמתו זו לא היתה מכוונה אלא למען ישב דורות נפשו לגאולת עמו ולתחיתו הרוחנית על אדמת אבותיו. הוא שאף תמיד לעמוד בשורה הראשונה, ולהיות בשורה זו דוקא הראש והראשון, של מנהיגי הציוניות העולמית. הוא מרגיש בקרבו את הכח והכשרון לעמוד ראש וראשון בשורה הראשונה. הוא שייך לאותו סוג האנשים, שאין הם יכולים להרגיש את עצמם מאושרים בשעה שהם עומדים, לו גם רק לפי שעה, בשורה השניה של איזו תנועה.

מעת אשר התישב וויצמאן באנגליה, זה כארבעים עשרה שנה, הלך וגדל וחזק ברוחו. הוא רכש לו גם את הסגולות הדרושות למנהיג, ומעת אשר פרסמה ממשלת אנגליה, בהשתדלותו, את ההכרזה על־אדות ישיבת ציון העמיד וויצמאן פנים אל פנים עם המאורעות הגדולים של עולם המדינות. אחריות לאומית גדולה הוטלה עליו. הוא השיג את אשר קוה. הוא עלה לגדולה אשר שאף אליה, למען יוכל להשתמש בה לגאולת עמו ולבנין עתידותיו. וויצמאן קנה לו שם עולם, וימים יגידו אם יש בו גם מן הגדלות האמתית הפנימית, אשר סוף־סוף כל המבקרים, כל המתלוננים והנרגנים, מימין ומשמאל, בתוך המחנה ומחוץ לה, צריכים להכנע לפניה ולהודות בישרתה יחד.

* * *

מנחם אוסישקין — איש הרצון. הסמל החי של העקשנות היהודית. זה יותר משלשים שנה הוא עובד את עבודת עמו, מקריב את כל כחותיו העצומים ואת כל כשרונות רוחו להתחיה הלאומית. זהיר ונמרץ היה תמיד בכל עבודה לאומית, קלה כחמורה והחמורה כקלה. ובכל שורה שעמד בה, אם בראשונה או בשניה, עשה את חובתו לעמו ולציון באמונה, במסירות־נפש ובמרץ כביר. מטרה גדולה היתה תמיד לנגד עיניו ואליה שאף בכל כחותיו, אולם יחד עם זה לא זלזל מעולם גם בקטנות ושם לבו לכל פרטי העבודה הלאומית והציונית. ובהיותו מנהיג הציוניות ברוסיה, הנהו גם איש־היה פשוט, העומד על משמרתו יומם ולילה.

מנחם אוסישקין — זהו איש בלא וותורים, בלא פשרות והנחות. זהו יהודי שלם ומוצק ברוחו ודעותיו בבהירות. כסלע איתן ברב ימים הוא עומד הכן בתוך כל המדיניות והמסביבות. בתוך כל הזועות והמהפכות של חייני אני יושב כאן כבר היום. הדבר נכונה תמיד הפנים, והוא צועד עליו בצעדי און ובבטחה. הקו האופי, הקו היסודי שבתכונת־רוחו ושבכל מהלך־חייו הוא הקו הישר והמסוכן היטב בכל נקודותיו. הוא דורש הרבה מאחרים.

מחברי־לדעה ומרעיונים אתו במערכה, אולם הרבה יותר מזה הוא דורש מאת נפשו הוא. במיעט אינו מסתפק; בדברים יפים ובמליצות רמות לא תשביעו את נפשו ולא תפיקו רצון ממנו.

חייו הציוניים והלאומיים עשירים הם במעשים, קטנים וגדולים, ובקרבנות, קטנים וגדולים. המיפת היה תמיד לכל ההולכים בעקבותיו, למופת ברצונו הכביר ובעבודתו המפורה, הבלתי פוסקת והבלתי נחלשת, גם כשכל תנאי החיים, כשכל רוחות השעה מתנגדים לה ומתייצבים כצר לו. ולמרות רשמיות רציני ועקשנות רוחו שוכנת בו נפש רכה ונדיבה, עמוקה ועשירה, ולבו לב רגיש. הוא כובש את רוך נפשו ורגשות לבו, אם השעה דורשת ממנו לעשות פניו כחלמיש־צור ולבנות את בערית הזמן והתרגשות הסביבה במנוחה נכונה.

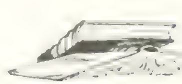
יכולים אתם להתנגד להשקפותיו ולדרכיו המיוחדים של אוסישקין, רשאים אתם לחלוק בדעותיו ובמעשיו, אך גם אז הנכם מרגישים רגשות כבוד לו, וגם אז הנכם מכירים בכתר לבבכם, כי איש־המופת, כי יהודי גדול ואדם חזק הנהו, אחד מיחידי־הסגולה של עבודתנו, אשר נפשו קשורה בנשמת כל הדורות.

אוסישקין — הוא נוצר להיות אחד ממנהיגי האומה ופרנס לדור, אף אם לא התאחדו בו כל הסגולות הכשרוניות, הדרושות בימינו אלה למנהיג ופרנס; אין לו גם הסגולות הדרושים לזה.

אוסישקין הוא נואם מצוין. יש לנאומיו צורה יפה וגם תוכן עשיר. והעיקר, שהוא נואם תמיד בענין, והענינים אשר הוא נואם עליהם ברבים ברורים לו, והוא בקי בכל פרטי פרטיהם. יש לו נקודה מרכזית, ברורה ומוצקה, בכל אשר הוא דורש ברבים ובכל מעשה אשר הוא עושה להתגשמות רעיון התחיה. הוא כתב על דגלו: „אין לך דבר העומד בפני הרצון", והדגלו זה נשאר נאמן מיום אשר לקחו בידו עד היום הזה. ה„אני־מאמין" שלו משנות־נעוריו, עוד בטרם בא הרצל, הוא „אם אנו רוצים באמת, תהיה לנו מדינה יהודית בארץ אבותינו".

בקיצור, וויצמאן ואוסישקין משלימים זה את זה: בשלשה אלה הופיעו יחדיו הגאוניות, הרצון והדמיון של האומה העברית. בהם התבטאו השאיפות הראשונות לתחיתה על אדמת אבות וברשות עצמית.

שונים הם אלה השלשה זה מזה, אבל כולם יחד מסמלים את נשמת העם העברי וכל הנשגב והנערך הצפונים בה

עַל־דְּבַר עִתּוֹן עִבְרִי יוֹמִי

מאת
יוסף הרשברג.

הצעתו של מר א. ש. אורלאנס („התורן“ גליון ב׳) בדבר יסוד עתון עברי יומי מתקבלת על הלב. טעמיו חזקים ונמוקיו מוצקים, ואין להזיזם. כדאית היא הצעה זאת שתמצא הד נאמן בלבותיהם של אחינו העברים, הדואגים לתחיתה של שפתנו והשוקדים על תקנתה של תרבותנו העברית. הרעיון הזה לא בדמיון יסודו, לא הזיה ריקה היא, ה„תועה“ ופורחת באויר, כי־אם רעיון בהיר ובריא, שיש לו בסיס נכון לסמוך עליו. הוצאת עתון יומי עברי איננה עוד כיום הזה שאלה קשה ומסובכת כבימים שהיתה לשעבר, ואינה עוד בבחינת „יצירת יש מאין“. החומר כבר מוכן ומזומן לכל פרטיו וחלקיו, אלא ששולט בו עדיין הפיזור והפירוד; וכאשר ימצא מאסף מומחה, שידע לקבץ את הנדחים, לאסוף את הפזורים למחנה אחת ולכנסם למרכז אחד, ויטביע עליהם חותם וצורה הגונה, — וקמה לפנינו בריה שלמה, חיה וקיימת בצביונה ובקומתה הזקופה.

הספקנים שבנו מפקפקים וחוששים, שמא „עוד לא הגיעה השעה“ לכך מצד היכולת המכופלת, החמרית והרוחנית, הדרושה למפעל גדול זה. אולם מכיון שמודים הם במקצת, כי בקרב הצבור העברי כבר נתבשלה הכרת ה„צורך“ בעוסק כזה — מובטח להם ובריא לנו, שגם סוף ה„יכולת“ לבוא. כי הלא כן היא דרכה של ההתפתחות וההתקדמות: מתחילה בא ה„צורך“, הצורך מזקיק את המגמה והשאיפה, השאיפה מביאה לידי מעשה, והמעשה רוכש לו בקרב הימים גם את ה„יכולת“. ובנדון שלפנינו הרי הכל מודים ומסכימים, ש„צורך“ יש כאן, וגם עריגה ושאיפה, וכלום אנו חסרים אלא עבודה ופעולה ממשית, וה„יכולת“ תגרר ותמשך אחריה. וכשתמצא לאמר: שעכשיו „עוד לא הגיעה השעה“; אבל אם לא עכשיו — אימתי? הרי אף אם נחכה עוד ימים ושנים, ה„יכולת“ מאין תמצא? כלום יש לנו תקוה כל־שהיא להבנות מהעתונות העברית הקיימת? כלום היא תתן ותרכוש לנו את היכולת, החמרית או הרוחנית? האפשר לה, גם לכשתרצה, לגדל לנו סופרים מובהקים חדשים? או היש בידה, גם אם יעברו עליה עוד עידן ועידנים, לטפח ולרבות לנו קוראים חדשים? — העתונות העברית הנכחית אמנם רצויה היא וחביבה עלינו: מתענגים אנו על יפי צורתה, מכירים ומוקירים את ערך תכנה החשוב. אבל אחרי כל אלה, איננה יכולה, בצורתה זאת, וגם אינה רוצה להיות לפה ולכלי־מבטא לכל הקהל העברי; לא לקהל סופריו ולא להמון קוראיו. אין היא נזונה ומתפרנסת ממנו, והוא הוא המפיק ומשפיעתה. העתונות העברית הנכחית הגדירה לה חוג צר וקצר בתכניתה, לפי מדת שטחה הקטן ולפי חבל גבולותיה. מושכת היא בכפתה המצמצמת וממנה לא תזוע. אמנם משאותיה והזיונותיה שונים הם, ונביאיה אינם מתנבאים בסגנון אחד. כל סופר וסופר מוצא לו בה מדור מיוחד בפני עצמו ומקום קבוע והגון לפי כבודו. אבל לא כל אדם זוכה. כי מפני שתחומה קצר, מוכרחת היא לדייקנות, נקדנית ודייקנית, בוחנת ובודקת הרבה, ממששת ומפשפשת ומוציאה שלמות גמורה ואמנות טהורה, הן במה שנוגע לתוכן, הן במה שנוגע לצורה. ולפיכך אין בה תפיסת מקום אלא ליחידי־סגולה. הללו שכבר נכנסו לפרדס הספרות ושמשו בה, וכבר יצאו טבעם ומוניטים שלהם בעולמה — נכנסים אליה ויוצאים ממנה בשלום. ואילו אלה שלא זכו עוד, אם משום צעירותם בשנים, או מפני רוע מזלם, לשם ולפרסום, אף שקראו ושנו הרבה, וגם נתקיימה תורתם בידם — נפקד מקומם בה. היש לנו הצדקה המוסרית לדחות אותם בשתי ידים? היוצאים אנו ידי חובתנו להספרות העברית, כל עוד שאין אנו נוקפים אצבע, כדי להמציא להם, לאלה שראויים והגונים לכך, מצד ידיעותיהם וכשרונותיהם, ויש להם גם הרצון והשאיפה, את האפשרות להתפתח ולהשתלם בבנין בתרבותנו העברית? כיום אין בזה משום „פתח פיך לאלם“? האמנם אי־אפשר לנו, בשום אופן, לתקן את המעוות? הלא אם צר להם המקום בעתונות השבועית, בשביל שהיא רשות־היחיד, קצרת השטח ודריסת הרגל אסורה להם בה — תבוא אחותה הגדולה ממנה, רחבת־הידים, רשות־הרבים עם מבואות מפולשים, ותפתח להם שעריה לרוחה. ולא עוד, אלא שהרחבת גבולין זאת יש בה משום גומלין: הכתבנים והחברים, הטירונים הספרותיים, שמתחילה נדחקים אליה ונכנסים לתוכה בטובה, כדי ליהנות מזיוה ולהיות מושפעים ממנה, — הם הם, בהמשך הזמן, על־ידי טפוח וסיוע מצד העומד על גבם והגבוה עליהם, סופם שיתפתחו, יגדלו וישתלמו, ויהפכו ממושפעים למשפיעים, ממקבלים לנותנים. הם בעצמם יאצילו מרוחם ומהודם על הספרות, ובאופן זה יקלו, במדה ידועה, גם את שאלת ה„יכולת“ במחציתה האחת: הרוחנית.

והוא הדין בנוגע לרכישת קוראים חדשים קבועים, שהם יסוד ועיקר בתנועה העברית, והם גם הבסיס, שכל עתונות נסמכת עליו: לא הרי העתונות השבועית כהרי היומית. הראשונה, מפני שבוררת וכוברת, מנפה בשלש־עשרה נפה, מכניסה את הסלתות ומוציאה את הקמחים, — אינה יכולה להיות, משום זה, דבר השוה לכל נפש. יש קוראים, ואלו הם דוקא הרוב המכריע, שלא נתבגרה עוד ידיעתם בעברית, או ששנו ופרשו ושכחו משנתם, ואינם מסוגלים לעכל את השמנים והמעדנים. ויש גם כאלה, שלא תקפה עליהם משנתם, אבל טרודים הם ושקועים במסחרם ובעבודתם, אין שעתם פנויה ואין דעתם צלולה להתעמק בנושאים חמורים ומושגים עמוקים ורחוקים מהלך־מחשבותיהם, שאמנם נהירים להם למדי. הללו רוצים דוקא ב„קמח“ — בענינים פשוטים ודברים מצויים ורגילים, במאורעות ומקרים המתרחשים בכל יום; חפצים הם בשפה פשוטה, נוחה וקלה, ובדרכי־בטוי כבושים — בלשון, שגם קריאה שטחית בה תהיה דיה להבינה ולהשיגה. ומפני שאין סיפק בידה של העתונות השבועית

[illegible] — נקעה נפשם מעל הספרות העברית לגמרי, ועומדים הם מרחוק גם לכל התנועה העברית. [illegible] כן בעתונות היומית: זו אינה מוותרת [illegible] היא את הסלתות עם הקמחים, ואפילו הסובין. [illegible] היא ומטפלת גם בדברים ארעיים, אף [illegible] קבוע לדורות. [illegible] ויש לה איפוא תקוה, שתרכוש לה לאט־לאט מספר עצום של קוראים חדשים תמידים כסדרם; [illegible] בדרך טבעית ומודרגת, גם שאלת [illegible]

יש שמטילים [illegible]: כי [illegible] [illegible] לה שש בנות, ובכל יום ויום בת־קול יוצאת מימנה, צווחת ואומרת: [illegible] ! ועומדת זאת: אין הקומץ משביע, אין לנו חבורת סופרים תמידים, [illegible]. ואם כן איפוא, הרי יהיה קיומה של זו, היומית, תלוי ועומד בנס, ואין סופה להתקיים. אמנם כן, המלאכה מרובה, והאחריות גדולה; ואף־על־פי־כן אל נואש, ואל יפול לבנו. אמת היא, שאין לנו בעלי פטסים ובעלי חביות במדה מספקת, אבל יש לנו בעלי כדים ובעלי פכים קטנים למכביר, לפי הערך. חסרים לנו „המאורות הגדולים", אבל יש [illegible] „[illegible]" [illegible]; [illegible] לאורם של הגדולים מהם, הלא אז יגדל אורם שבעתים. [illegible]. [illegible] נא נתבייש כל־כך. אבותינו, בזמן שהשנים היו כתקונן, היו חסים גם על בלואי המכנסים של הכהנים, [illegible] [illegible] פתילות למקדש. אף אנו, בזמננו, נעשה כן: [illegible] „[illegible] זית" זך למאור, נדליק־נא פתילות של „שעוה" הרבה, ואפילו ה„פתילה באיכר" יש בה תועלת, והשלהבת תהיה עולה מאליה.

חלילה לנו לדחות את השעה. עכשיו, [illegible] הלבבות והרגש הלאומי מפעם את כל אשר בשם ישראל יכונה; עכשיו, כשעוד היד פתוחה וכשנתבעים ונותנים לכל דבר — אל נהיה מן המחמיצים. שעת־הכושר היא עכשיו, ועת לעשות התחלה קשה זאת. כבר הגיעה שעת בין השמשות, רוח קדושה ואצילות נסוכה על כל פנים, [illegible] נהדרה, מעין ערב שבת עם חשכה — הושע, הדליק את הנר!

אלבאני, נ. י

חֲדָשׁוֹת וּמְאוֹרָעוֹת

— ביום א', 2 במארץ, בערב, קבל הנשיא ווילסון ב„בית [illegible] [illegible] שלום: השופט יוליאן מאק, [illegible] [illegible]

[illegible] ברוגרם היהודי שבפילאדלפיה, והזכיר בדבר מצב היהודים [illegible]

[illegible] אבפתרישים לא תכיר את המדינות החדשות אלא אם כן תתנה זכויות שוות ומלאות ליהודים היושבים בתוכן. הנואם בקש מאת הנשיא להשפיע לטובה [illegible] ישראל.

[illegible] בדבר תביעתכם על ארץ־ישראל, הנה עוד [illegible] את [illegible] באירופה. ברי לי, כי מדינות־הסכם [illegible] [illegible]

הנשיא הבטיח כמיטבו לעזור בפתרון שאלת היהודים בארצות [illegible] והתיחס ברצון ובהבה אל הדרישותיהם של צירי [illegible]

[illegible] באכספרעס נדיבת [illegible] לפני שלשת אלפים [illegible] על [illegible], [illegible]. ביחוד הצטיין [illegible] [illegible], כי ארץ־ישראל, גם כשהרים [illegible] [illegible] בשביל היהודים בכל ארצות־תבל.

ארבעת הצירים הלז עתידים לצאת בקרוב לפאריז. שאר צירי הקונגרס היהודי נמצאים שם זה כבר.

[illegible] נועדה בצריך של שווייצריה ונמשכה מיום 19 עד 28 בפברואר [illegible]

[illegible]

[illegible] מיניסטר העבודה. עוד מיניסטר יהודי נתמנה קודם־לכן

[illegible] היום יהודים התיצבו לפני [illegible] וראש המיניסטריון פאדרבסקי, ראש ממשלת פולניה, [illegible] פאדרבסקי ענה, כי אין ביכלתו [illegible] [illegible] דבריו, [illegible] היהודים לפני מדינות־הסכם על [illegible] בפולניה לא לבד שלא יועילו, אלא גם [illegible]

[illegible]

[illegible] אירים נמירים [illegible]

— ממשלת רומניה אסרה על יהודי בוקובינה לשוב אל בתיהם מגוריהם בבורימיר ומיראייר. הפליטים האלה נתונים עכשיו בצרה גדולה.

היחסים בין היהודים וממשלת הבולשביקים במינסק הורעו בימים האחרונים. המועצה היהודית שם פתחה אוניברסיטה עממית, שהלשון העברית היא לשון־הוראה בה. אולם הממשלה אסרה את למוד העברית.

בדבר השאיפות הציוניות והיחס אליהן של אספת־השרים הגיעו בשבוע האחרון הידיעות האלה:

יום ה', 27 בפברואר, יישאר לזכרון בדברי־ימי עמנו, כי בו נקראו באי־כחם של הציונים להגיש באופן רשמי את דרישותיהם לפני אספת־השרים.

הדין־וההשבון הרשמי של אספת־השלום באותו היום הודיע: „הישיבה נפתחה בשעה 3 ונמשכה עד 5.30. ראש־המיניסטריון קלימאנסו השתתף בישיבה יחד עם כל הצירים. — — — אחרי כן נשמעו באספת־השלום טענותיהם של באי־כח הציוניות. בשם ההסתדרות הציונית העולמית הופיעו ד"ר חיים וויצמאן ונחום סוקולוב; פרופיסור סילוויאן לוי, חבר במשלחת הציונית; אנדרי ספיר, בא־כח ההסתדרות הציונית בצרפת; ומ' מ. אוסישקין, בא־כח היהודים ברוסיה.

הראשונים נאמו נאומים קצרים. סוקולוב דבר בדרך כלל על געגועיו של עם ישראל על ארץ אבותיו כל הימים, ובקש את אספת־השלום לקיים געגועים אלו. וויצמאן דבר על התנועה הציונית ופעולותיה העצמית עד עתה. אוסישקין נאם ע ב ר י ת וסוקולוב תרגם את דבריו לאנגלית ולצרפתית. הנאום העברי הזה עורר תשומת־לב מרובה בין המיניסטרים והמדינאים באספת־השרים. אוסישקין הגיד, כי הוא מדבר בשם שלשת מיליוני היהודים באוקראינה, שהציוניות התפשטה ביניהם בזמן האחרון במדה יתירה. ספיר, שהוא משורר צרפתי ידוע, אמר, כי הוא אוהב את צרפת, אולם גם אהבתו לציון עזה ונאמנה.

סוקולוב וויצמאן הגישו לפני אספת־השלום את התזכיר הציוני המכיל 14 עמודים בשער לבן וכחול, שנערך ביום 3 בפברואר. על התזכיר חתומים הלורד רוטשילד, נחום סוקולוב, ד"ר חיים וויצמאן, י. רוזוב, יוליאן מאק, ד"ר סטיפן וויס, ד"ר פרידנוואלד, יעקב די־האז, מרת פילז, לואיס רוביסון וד'ר פליקסניר. סוקולוב קרא את העמוד הראשון של התזכיר, שבו מסופר על סבלות היהודים במשך מאות בשנים, משעה שגלו מארצם. וויצמאן קרא את העמוד השני, שהובעה בו הדרישה הזאת: „הואיל וארץ־ישראל לא תוכשר למשך זמן ידוע לממשלה עצמית, לפיכך תתנהג על־ידי ועד ציוני מצורף מצירי ארצות שונות".

פרופיסור לוי אמר בנאומו, כי אף־על־פי שאינו ציוני, בכל זאת הוא בטוח, כי היהודים ימצאו בארץ־ישראל מולדת, אשר לא יהיה כמוה בשאר הארצות.

היושב־ראש באספת־השלום, מיניסטר החוץ הצרפתי פישון, שאל, אם נמצא מי שרוצה לשאול שאלה בענין הנדון. מיניסטר־החיצון של ארצות־הברית לאנסינג שאל את וויצמאן: מה כוונת „מקלט־בית לאומי יהודי". וויצמאן ענה על זה, כי אין הכונה, שהיהודים בארץ־ישראל יצטרפו לגוף מדיני, אלא שהתנאים שם ייצרו חיים עבריים, כמו שנמצאים חיים אנגליים בלונדון וחיים צרפתיים בפאריז.

כל תוכן התזכיר שמור בסוד, אולם ממקורות שונים מודיעים את פרטיו אלה: הוא דורש להכיר זכותו ההיסטורית של עם ישראל על ארץ־ישראל בהשגחתה של אגודת־הלאומים, שתמסור את החסות לאנגליה. התנאים האלה יבטיחו את יסודו של מקלט־בית לאומי יהודי בארץ־ישראל שיגרום לבסוף יצירת אבטונומיה חפשית. על אנגליה לעזור למהגרים היהודים, שיהגרו לארץ־ישראל. להועדים היהודים בארץ־ישראל ינתן היתרון בכל הנוגע לקנית הקרקעות והתפתחות המדינה. התזכיר קובע את גבולי ארץ־ישראל ומציין את הריזולוציה, שנתקבלה בקונגרס היהודי שבפילאדלפיה, ומסיים, כי רצון עם ישראל הוא לבנות בציון מדינה, לפי אידיאלו של משה: „חוקה אחת לגר ולאזרח הארץ".

הצירים הציוניים הודיעו כמו־כן לפני אספת־השלום, כי המדינה היהודית בארץ־ישראל תצטרך בעזרה כספית, ולכן נחוץ יהיה לערוך לטובתה הלואה בין־לאומית.

אספת־השרים דנה אחר־כך בשאלת ארץ־ישראל ליהודים ובאה לכלל הסכם אחד. ההחלטה לא ניתנה עדיין להתפרסם ברבים, אולם על יסוד כל הידיעות והשמועות יש להוכח, כי ההחלטה היתה ח י ו ב י ת ו פ ה א ח ד.

אנדרי טארדיה, אחד המדינאים הגדולים בצרפת, פרסם גלוי דעת זה: „השתתפותה של ארצות־הברית בתנועה הציונית עוררה הרבה ענין כאן. אני בעצמי התעניינתי בציוניות, בשרותי באמריקה, במקום שהשופט בבית־הדין העליון לואיס בראנדייס הוא ידידי הפרטי. בקרתי אספות ציוניות ושלחתי אנשים לבקר אחרות, באופן שבכל אספה ציונית חשובה נמצא בא־כחה של הממשלה הצרפתית. צרפת היתה הארץ הראשונה, שנתנה ליהודים שווי־זכויות. אולם עד לפני שנים אחדות עשתה הציוניות שם חיל מעט, ורק בשנים האחרונות התקדמה מאד. אין כל חלוקי־דעות בין מדינות־ההסכם בדבר שאלת ארץ־ישראל. כולן תמימות־דעים, כי תוסד מדינת־יהודים ואנגליה תשגיח עליה".

המדינים הציוניים מרוצים מאד מסבר הפנים היפות, שבו נתקבלו באספת־השרים, ומתוצאות פעולותיהם שם.

ביום א', 2 במארץ, נערכה באולם הגדול „קווינס", בלונדון, במקום שנערך בו הקונגרס הציוני הרביעי בשנת 1910, אספת־עם רבה לכבוד הצירים הציוניים לאספת־השלום. התלהבות מרובה שררה באספה. ניתן דין־וחשבון בדבר התביעות שהגישו הצירים הציוניים לאספת־השרים ופה אחד נתקבלה הריזולוציה להביע להם אמון. היושב־ראש באספה, ד"ר שמריה לוין, הסופר העברי דוד ילין מירושלים ומר פרידנטין מסאלוניקי נאמו בעברית. נאמו גם יעקב די־האז, ד"ר נ. סלושץ, פקיד־הצבא אלבאלא מסרביה, אברהם [illegible] מאיר ברלין, יוסף בארונדס וד"ר ש. דייכס. האספה עשתה רושם עז על דעת־הקהל היהודית ושאינה־יהודית בלונדון.

הועידה הציונית הכללית נפתחה בלונדון ביום 25 בפברואר. בועידה משתתפים כששים צירים כמעט מכל ארצות העולם. ד"ר ח. וויצמאן ונ. סוקולוב נתנו דין־וחשבון בדבר הדין־והדברים, שהיו ביניהם ובין ממשלות אנגליה וצרפת בענין ארץ־ישראל. דבריהם על־אודות התביעות המתונות בנוגע לארץ־ישראל עוררו סער של וכוחים. הצירים טענו, כי ראוי היה לתבוע יותר. המרצים התנצלו, כי הם דרשו את המרובה על־פי התנאים ההווים ועשו את כל אשר בכחם לטובת הגשמתה של הציוניות. הוחלט להוסיף עוד חברים לועד המדיני. בישיבה האחרונה, שד"ר שמריה לוין היה בה היושב־ראש, נשמע דין־וחשבון מאת ד"ר אדר, חבר המלאכות הציונית, בדבר המצב בארץ־ישראל. מר יוליוס סימון הרצה על־דבר אפני ההנהגה בארץ־ישראל. ההנהגה תצטרף ממועצה יהודית עם מחלקות שונות לעניני כספים, לעניני חקלאות, לעניני הגירה וכדומה.

חברי ועד הפועל הגדול של ההסתדרות הציונית העולמית, הנמצאים עכשיו בלונדון, נתאספו לאספה ובחרו בד"ר חיים וויצמאן בתור חבר בועד הפועל המצומצם במקום המנוח ד"ר יחיאל צ'לנוב.

מכאן ואילך ייופה כחו של ווייצמאן לדבר בשם כל הציונים שבעולם; ואיזו עד כאן דבר בשם הפדראציה הציונית באנגליה [illegible] שהיא נשיאה.

צירי ה„מזרחי" בלונדון נועדו לועידה, שקבלה את ההחלטות האלה: 1) לפעול, כי החוקים בארץ־ישראל יהיו על־פי דיני התורה; 2) ליסד בית־מדרש גדול לרבנים בירושלים; 3) לפתוח בארץ־ישראל [illegible] ישם. החלט לדרוש מאת הציוניים הכלליים, כי באיכחו של ה„מזרחי" ישתתפו בכל הועדים השונים של ההסתדרות הכללית. חוץ מזה [illegible] ה„מזרחי" בארץ־ישראל.

הַתְּנוּעָה הַלְּאֻמִּית

הציונות באמריקה

— עד יום 20 בפברואר נרשמו בפקודי ההסתדרות הציונית באמריקה [illegible] חברים.

— מספר החתומים על כתב־הבקשה בדבר ארץ־ישראל הגיע עד יום 3 במארץ לכמות של 477,353.

— ההסתדרות הציונית באמריקה שלחה בימים האלה סך שני אלפים דולאר [illegible] שבארץ־ישראל. מר א. ז. ליוואפשטיין, ראש המלאכות הרפואית של „הדסה", נתבקש להתחקות על מצבם של המתנדבים ולהודיע מה [illegible].

הציונות בטוניס

בטוניס של אפריקה נמצא מספר אגודות ציוניות [illegible] רבאות במגע־ומשא עם הפדראציה של ציוני צרפת. ישש האגודות האלה מאוחדות ל„הסתדרות ציוני טוניס", שברכה בה לתנועה הלאומית במקומות הנדחים ההם. הישנה שבאגודות היא „אגודת ציון", המתנהלת על־ידי מר אלפריד וואלינסי והמונה יותר מחמש מאות חברים. לאגודה „יושבת ציון", שנשיאה הוא מר יולים בונאן, יש בית מישלה והיא עובדת ביחוד לשם למודה והפצתה של הלשון העברית. היא תרמה זה לא כבר סכום של שבע מאות פראנק לטובת הקרן הלאומית. חבריה הולכים ומתרבים. אגודת „תרחם ציון" בעיר סוסי, שנשיאה הוא מר דוד טובאניה, עושה חיל גם היא בכל הענינים היהודיים והציוניים. בעיר מיהניני נוסדה [illegible] בשם „שערי ציון", שמנהיגיה הם מר ריני ומר איתיי, והיא שוקדת מאד בעבודתה.

* * *

הציוניות בהולנדיה.

מר ד. קליגסברוין מודיע אותנו מעיר מארום של הולנדיה:

יסדנו פה קבוצה של חלוצים, שמטרתם היא להכשיר את עצמם בעבודת־האדמה [illegible] נמצאת בהנהגת הועד הכללי של „החלוץ" בהולנדיה. אנחנו לומדים את התקלאות להלכה ולמעשה בכפר. כמוכן אנו דואגים [illegible] בשפה ובספרות העברית ובדברי ימי ישראל.

* * *

[illegible]

מהרית־ההנוך של ההסתדרות הציונית באמריקה פועלת זה חדשים אחדים וכבר הספיקה לערוך תכנית של עבודה תרבותית ועברית בשביל האגודות והשכונות. בערים רבות נסתדרו ועדי־חנוך מקומיים, [illegible] לדון בשאלת התנועה הציונית בניו־יורק ויחוסה לפעולות הנוכחית תקרא ועידה של כל ועדי השכונות בעיר זו. הועידה תיעד [illegible] הזאת היא הראשונה בתולדות הציוניות באמריקה, וכונתה להטות את תנועתנו הלאומית פה בארץ לדרך חדשה, דרך הרוח העברי.

* * *

[illegible]

מיום 19 עד 24 בדצמבר נועדה ביארשה ועידה של מפלגת „פועלי־ציון" בפולניה. השתתפו בועידה 150 צירים ואורחים רבים מרוסיה, גליציה, אוסטריה וגרמניה. מתוך הדין־וחשבון [illegible] כי למרות כל הקושי והשעבוד מונה המפלגה שנים־עשר אלף חברים. הוחלט להשתתף באספה המיסדת של מדינת פולניה. בנוגע לארץ־ישראל הוחלט ליסד לשכת־מודיעין ולשכת־הגירה. הובעה תודה [illegible] ימי המהומה, וביחוד על השתדלותו [illegible] עולמי של [illegible].

. . .

[illegible]

הלשכה הראשית של הקרן הלאומית שלחה אלינו את הידיעות האלה.

הכנסות הקרן הקיימת בחודש נובמבר 1918 עולות ל־154,001 פראנק. בסכום זה השתתפו הארצות האלה: ארצות־הברית של צפון אמריקה — 6,902 דולאר, אנגליה — 1,357.17.5 ליטרה שטרלינג, אוסטריה — 82,453 כתר, גרמניה — 21,856 מארק, שוויידיה — 2,913 כתר, פולניה וליטה — 3,179 מארק ו־5,865 כתר, יון — 135 ליטרה שטרלינג, שווייצריה — 2,318 פראנק, בולגריה — 950 פלור, מצרים — 82.1 ליטרה שטרלינג, צרפת — 1,969 פראנק, דנמרק — 762 כתר, הולנדיה — 454 פלור, נורוויגיה — 298 כתר, דרום אפריקה — 2 ליטרה שטרלינג.

[illegible] הקיימת, העומדת להקרא בקרוב, [illegible] לסדור המס הנזכר במדה הרבה.

התוצאות משמחות הביא הבוץ הכספים בעזרת [illegible] פיניק, 100,000 כתר על־ידי א. הגו, 20,000 רובל על־ידי פ. גרינגאדר, 10,000 רובל על־ידי ב. דאייטקי, 3,000 רובל על־ידי ה. שדייה, 2,000 כתר על־ידי ה. ראפאן, 800 כתר על־ידי מ. פרינימסקי, 500 כתר על־ידי מ. [illegible] בדרך זו.

הפדראציה הציונית בצרפת ערכה ביום 1 בדצמבר בפאריז אספה של תעמולה, שהכניסה 2,200 פראנק לטובת המושבה על שם ציונים.

זה עתה יצאה לאור החוברת הראשונה ביהודית המדוברת „ארץ־ישראל": ידיעות הלשכה הראשית של הקרן הקימת לישראל. החוברת מכילה שורה של מאמרים חשובים, ויש להשיג בלשכות הקרן הלאומית בכל הארצות. מחירה 50 סנט, 2 שילינג, 1 פלור, 3 מארק, 3 פראנק, 3 רובל, 5 כתרים.

* * *

פעולות ההסתדרות העברית באמריקה.

מר אב. גולדברג, מזכיר ההסתדרות העברית, שלח אלינו את הידיעות הבאות:

אגודות חדשות. נתיסדה אגודה חדשה מנכבדי העברים בבורו־פארק בשם „עבריה". ליושב־ראש נבחר העסקן והמשכיל מר ט. שמרלר. לסגנים נבחרו: המשורר א. ש. שווארץ, הרב פינקלשטיין והד"ר כץ. לגזבר נבחר מר אהרנסון ולמזכיר — עורך־הדין ש. פרידלאנד. האגודה הזאת נתיסדה באספה הפומבית, שבה השתתפו בתור נואמים אב. גולדברג וק. וויטמאן. עד עכשיו נספחו 25 חברים נכבדים.

ניסד על־ידי אב. גולדברג, שבקר את באלטימור, ועד עברי. ליושב־ראש נבחר הד"ר פרידלאנד, ולמזכיר — ז. הומסקי. ...

„תרבות" בקליוולאנד. שמואל וואהל, מזכיר האגודה „תרבות" בקליוולאנד, מודיע אותנו, כי מלבד שעורי־הערב התמידיים בבית תלמוד־התורה, פתחו בעת האחרונה מחלקה חדשה של שעורי־ערב באים „בנין־בית ומדרגה ב„עדת־ישראל". בימים הקרובים תפתח מחלקה בהיכל הריפורמי של הרב סילוור. המקהלה העברית שלהם מונה חמשים איש ואשה והמנצח הוא מ"ש. ד. הוראק, מי שהיה הפסנתרן בחצר מלך סרביה. המקהלה הולכת ומצליחה מפני עבודתה החרוצה של מרת לאה גארבר, היושבת־ראש של אגודת „תרבות". האגודה נגשת לסדר קבוצות של דוברי עברית, שיתאספו בתמידות. כדי להתרגל בדבור העברי. ביניהם נמצאים הרבה דברים, השואפים לעלות לארץ־ישראל בעתיד הקרוב.

סיורו של הד"ר ב. מוסינזון. הד"ר מוסינזון נאם באספות עבריות, שנערכו לטובת ההסתדרות ו„קדימה" (הוצאת הספרים של ההסתדרות) במונטריאל, דיטרויט, קליוולאנד ושיקאגו. במונטריאל נאספו יותר ממאתים דולאר בשביל „קדימה". ההסתדרות הציונית בקנדה הבטיחה לו להפריש תקציב של 3,000 דולאר לשנה זו בשביל „קדימה" ו־2,000 דולאר לטובת ההסתדרות העברית.

בדיטרויט נאסף סך של 230 דולאר לטובת „קדימה". בקליוולאנד ובשיקאגו עלו האספות יפה והועילו הרבה לחזק את הרוח העברי.

ביקורו של מ. שיינקין. מ. שיינקין, חבר הועד הפועל של ההסתדרות העברית, הנוסע עכשיו מטעם החברה „אחוזת ציון", היה יכול לבקר לפני הפסח בערים שונות, בדבר מטרת ההסתדרות והעבודות העומדות על הפרק. עד עכשיו נאם בשיקאגו ובסינסינאטי. בסינסינאטי נתיסדה אגודה עברית. בערים אחרות עורכים אספות לשם השתתפותו בהן.

מטיפים דורשים בעברית. בהסכם עם ההחלטה, שנתקבלה בהשפעתה של ההסתדרות בועידה האחרונה של הרבנים המטיפים, ישאו החברים את נאומיהם לפני הקהל בעברית, לכל הפחות, פעם בחדש. הד"ר דראכמאן, אחד מנשיאי אגודת הרבנים המטיפים, והרב ש. ל. הורוויץ, מזכיר האגודה, הטיפו במשך חודש זה בעברית. והקהל קבל את דבריהם בהתלהבות.

שונות

נשף־פרידה לכבוד אליעזר בן־יהודה.

ההסתדרות העברית בצירוף ועד־היובל ערכו ביום ד', 26 בפברואר, באולם „חליף", רחוב 57, ניו־יורק, מסיבת־פרידה לכבוד אליעזר בן־יהודה. בנשף השתתפו מאות איש ואשה, ביניהם סופרים, מורים עברים, נואמים ועסקנים ציוניים. השתתפו במסיבה זו, שהצטיינה ביופיה הרוחני ובתכנה הרוחני, ראובן בריינין ישב ראש. באמצעם של מסיבת הדברות הלאומיים נשאו נאומים קצרים על הכוס. מר ישראל מ"ן, גזבר ועד־היובל, הגיש לסופר קבלת־באנק על סך עשרת אלפים דולאר שנאספו מאת קהל העברים באמריקה בתור תשורה עממית לבנות לו נחלה ובית בירושלים. מר אב. גולדברג, מזכיר ההסתדרות העברית, הגיש לבן־יהודה „ספר זכרון" מוקדש ליובל שנת הששים שלו, שיצא בעריכת ראובן בריינין על־ידי ההסתדרות. החוגג בנשף ענה לנואמים בדברים חמים והודה על הכבוד, שחלקו לו.

בן־יהודה שהה בניו־יורק ארבע שנים. במשך הזמן הזה עסק בגמר מלוני ובספר „אבות הלשון העברית", שעתיד להופיע בהוצאת „כנסת". ביום ה', 27 בפברואר, הפליגו בן־יהודה ומשפחתו באניה לשוב לארץ־ישראל.

* * *

מחיי האגודות.

— במרכז „בני עם חי", 217 רחוב הנרי, יערך במוצאי־שבת, י"ג באדר שני, נשף־פורים. תכנית הנשף: הקראות, נגינות, זמירות, רקודים, ריקודים, אכילה ושתיה. יודעי עברית מוזמנים לבוא.

— ביום א', 9 במארץ, שעה 8 בערב, תערך אספה עיונית להסתדרות „אחיעבר" במרכזה, 263 רחוב גראנד. הרצאה ווכוחים על הפרק. יודעי עברית מתבקשים לבוא.

אל הגליון הזה מצורף תוכן הענינים של „התורן" לשנת 1918 — 1919 (גליון ק — קנ).

קרן בן־יהודה.

(סוף מלפני חומר הקריאה).

עלי, דאלאס, טקס.; י. סילברברג, קלארקסוויל, טקס.; ה. ברייליאנט, הארטפורד, קונ.; א. שועה, ברונקס; ד"ר ל. שניאור, ברונקס; מרת ראוז שפירה, כטמפורד, קונ.; חנות המכולת של גודמאן, מונטגומרי, אל.; מארקוס פאלק, ניו־לונדון, קונ.; ישראל יקותיאלי, ניו־יורק; זיגסמונד לייאון, איפסוויטש, מאס.; ישראל שעררי, ברונקס; שמואל אלבון, יאמייקא, נ. י.; הררי יוונטאל, טיררי הוט, אינד.

סך הכל — — — — — — — — — — — — $ 86.60

סך הכל — — — — — — — — — — — — 779.00

מקודם — — — — — — — — — — — — 8670.35

הסכום הכללי — — — — — — — — — — 9049.35

בלשכת „התורן” נמצאים למכירה:

1) כתבי ראובן בריינין, כרך א', ספורים וציורים, 318 עמודים, מכורך בד הדר. המחיר — — — — — 1.50
דו־לוקס — — — — — — 2.00

2) „לוח־אחיעבר”, שנה א', מאסף ספרותי, 464 עמודים, בלי כריכה 1.50
בכריכת בד יפה — — — 2.00

3) ספר הזכרון לבן יהודה, מאסף ערוך ע"י ראובן בריינין, הוצאה מהודרה, 92 עמודים — — .50

4) „התורן” החדשי, שנה א', מכורך יפה — — — — — — 1.50

5) „התורן” השבועי שנה ג', מכורך יפה, — — — — — 3.00

6) „התורן” השבועי שנה ד', מכורך יפה — — — — — 3.50

7) מקרן זוית, קובץ מאמרים, מאת ד"ר דוד ניימארק, בלתי מכורך .45

8) תיאודור הרצל: נאומים קונגרסיים, בתרגום ש. גינצבורג, בלתי־מכורך — — — — .15

9) תחית לשון, קובץ, הוצאת „מפיצי שפת עבר” — — — .25

10) ב"נ סילקינר: מול אהל־תמורה, פואימה — — — — — .25

11) היסוד המדיני בהשקפות הנביאים מאת פרופ. י. פריד־לנדר — — — — — — .15

12) מחג לחג, קובץ, תוברת א — .10

13) מזל טוב, קומידיה במערכה אחת, מאת שלום־עליכם, תרגום י. ד. ברקוביץ — — — — — — .10

14) שלילה וסתירה, הסתכלות, מאת ש. ב. מקסימובסקי — — — .10

15) „החיים אביב”, אגדה (מנוקדת), מאת ש. ב. מקסימובסקי — — .05

16) א) השפה והתחיה, מאת ד"ר בן ציון מוסינזון; ב) העברית בארצנו, מאת י. בן צבי — .03

17) א) הספרות העברית ועתידותיה מאת ראובן בריינין; ב) המבטא בלשון העברית, מאת א. בן־יהודה .03

18) עברית ולעזים, מאת א. בן־יהודה — — — — — — .05

19) הדבהתדרות העברית ושאיפותיה מאת ק. וויטמאן — — — .02

20) וואס איז אידיישע ערציהונג, מאת י. ז. פרישברג — — — — .02

21) דאָס אידיישע בוך, מאת ח. נ. ביאליק — — — — — — .05

22) שפתנו, מאת מ. שיינקין — — — .05

23) מלחמת היהודים ברומאים, סקירה היסטורית, מאת ישראל בלקינד (מנוקד) — — — — — — — — 35

24) „אונטער'ן שאָטען פון חרמון” אַ באַנד ערצעהלונגען פון ארץ־ישראל. 276 זייטען, פיין אילוסטרירט — 1.00

25) אהבת ציון, מאת אברהם מאפו, מכורך — — — — — — — — — 1.25
בכריכה דו־לוקס — — — — — — 1.65

המחירים עם המשלוח.

שנוי הכתובת

אנו מבקשים מאת חותמי „התורן” להודיע לנו על־דבר שנוי כתובתם תיכף אחר העתקת דירתם, כדי שהגליונות יגיעו לידם על־פי כתבתם החדשה בלי שום עכוב.

הנהלת „התורן”.

הנחה לחותמי „התורן”.

במערכת „התורן” נמצאים למכירה במספר מצומצם:

„התורן” (החדשי) שנה א', מכורך, המחיר $1.50 — לחותמי „התורן” $1.20

„התורן” (השבועי) שנה ג', מכורך, המחיר $4.00 — לחותמי „התורן” $3.00

„התורן” (השבועי) שנה ד', מכורך, המחיר $4.00 — לחותמי „התורן” $3.00

כל המחירים עם המשלוח

הנהלת „התורן”.

לחותמי קאנאדה

אנו פונים שוב לחותמי קאנאדה ומבקשים מהם לא לשלוח לנו יותר המחאות פרטיות (טשעקס), אלא המחאות פוסטה (מאָני אָרדערס) מפני העכוב שיש בזה לענין גבית הכסף.

הנהלת „התורן”.

No. 7 (57)

מי שיש לו גליון (57) 7 של „התורן” מתבקש לשלחו להנהלת „התורן”. אנו נשלם לו את מחירו בתודה.

הנהלת „התורן”.

[illegible]

[illegible]

No. 1

[illegible]

לפנות אל „התורן”.

שמן זית זך

אין לך מאכל שנזכר לשבח בכתבי הקודש כשמן
זית. טוב הוא, מבריא הוא ומחליץ עצמותיו של
אדם. משחתו קודש למלך וכהן ועדן – לנפש ולגויה.

השמן הנמכר בבית מסחרו של

יצחק גולדברג, אינק., 171 איסט ברודוויי,

ראשית שמנים הוא שאין למעלה ממנו.

לוין שמריה ד"ר. דפים בודדים, גליון י, יד.

ליסיצקי אפרים א. דמדומי־אביב, גליון ד. ימות המשיח, גליון ז, ט, י, יא. ערב, גליון יט. בישימון, גליון כ. לא סורה. לא יושר שבילי, גליון לב. וייש אשר תפנה את ראשה, גליון מג, מד.

מגיד־מיישרים. מכתבים מסאריניקי, גליון כז, מד.

מוסינזון בן־ציון ד"ר. הלוציה ויהודה, גליון יט. המתנדבים בעם, גליון כט.

מלאכי א. ר. שרום־עליכם בתור מבקר, גליון ו, ט. מות ההרוג, גליון יא. חוקר הארץ, גליון יב. הספרות העברית בשנת תרעח, גליון כה.

מלמד ש. מ. ד"ר. מהפכה היסטורית, גליון ב. [illegible] גליון ד. פרדינאנד לאסאר היהודי, גליון כז.

מנדלי מוכר־ספרים. מספר הזכרונות, גליון יא, יב.

מקסימון ש. ב. תבל, גליון לא. בעל־תפלה, גליון לד. נשמה יבשה, גליון מו.

נורדוי מאכס ד"ר. מטרתנו בחיים, גליון מג.

סוקר י. בארץ־ישראל, גליון יג.

סילרינר ב. נ. משומר לבוקר, גליון ג, לו. שיר, גליון יז. כתום קיץ, גליון כה.

סלושץ נחום ד"ר. הציונים וחובבי הציוניות בצרפת, גליון ל, לא. הערך המדיני של גלוי־הדעת הבריטי, גליון לב. גאולת בבל והגאולה העתידה לבוא, גליון לה, לו, לט.

פרישברג י. ז. ההסתדרות הציונית וההסתדרות העברית, גליון כ. שנת תרעח בדברי ימי ישראל, גליון כה, כו. שתיקה שלא במקומה, גליון מד, מה, מו.

פרישמאן דוד. [illegible]

פרסקי דניאל. הועידה השנית של ההסתדרות העברית, גליון [illegible] [illegible] הקונגרס היהודי בפילאדלפיה, גליון מ. הליהוה אם יבעה, גליון מו.

קו. בקורת ספרים, גליון ד, כב, כג.

רובינשטיין ש. לתקונו של החנוך העברי, גליון א

שארפשטיין צבי. [illegible]

[illegible]

פרשת השבוע.

[illegible]

מח) קרן הגאולה; מט) לנסיעתו של הד"ר שמריה לוין — גליון מג. נ) התחיה העברית על מפתן תקופה חדשה — גליון מד. נא) נצחונה של הציוניות; נב) אגודת סופרים עברים באמריקה — גליון מה. נג) שאיפתנו — גליון מו. נד) אותות הזמן — גליון מז. נה) בשעה זו; נו) תשובתנו לשוטנים — גליון מח. נז) המצב הדברים בימים האלה — גליון מט. נח) המדינית הציונית לפני אספת־השלום; נט) הנאום העברי לפני אספת־השלום — גליון נ.

מאמרי המערכת.

בליל התקדש חג, גליון ד. שנת גאולה, גליון כה. הגאולה ומהרסיה, גליון כו. על מפתן תקופה חדשה, גליון כד. מדמיון למציאות, גליון יב.

מכתבים אל המערכת.

גליון ד, ז, יא, טו, כב, כו, מד.

נאומו של הנשיא ווילסון לפני הקונגרס.

גליון לד.

מחלקת החנוך של ההסתדרות הציונית.

גליון לה.

מכתב גלוי אל המהנדסים העברים.

גליון מד.

על משמרת שפתנו.

גליון מז.

חדשות ומאורעות.

בכל הגליונות יוצא מן הכלל גליון ה, טז, מו.

התנועה הלאומית.

בכל הגליונות יוצא מן הכלל גליון ד, טו, מו.

שונות.

בכל הגליונות יוצא מן הכלל גליון ד, טו, מו.

תמונות.

א) יהושע ברזילי, גליון יא. ב) מפת מדינת ערב, גליון לד.

דפוס של יחזקאל ליפשיץ, 217 איסט ברודווי, ניו־יורק

דרוש מורה

לתלמוד־התורה דס"ט־יוסף, מיזורי, דרוש מורה עברית בעברית מנוסה. שכר הגון למורה מעולה. לפנות אל ראש ועד החנוך:

Jacob J. Rosenthal

307 South 6th Street, St. Joseph, Mo.

נמצא בדפוס ויצא בקרוב

לוח אחיעבר

שנה שניה

מאסף ספרותי עם תמונות וציורים
בהשתתפות טובי הסופרים העברים באמריקה ובחוץ־לארץ.
הלוח השני יצא בכמות ובחיצוניות כעין ה„לוח" הראשון.

החתימה מתקבלת תיכף.

מחיר הלוח על־ידי חתימה עליו למפרע, עם המשלוח, רק $1.10; מעבר לשיקאגו מערבה — $1.15.

מכורך — $1.60; מעבר לשיקאגו מערבה — $1.75.

מחירו הקצוב אחרי הופעתו $1.60 בלי כריכה ובכריכה $2.10 בלי המשלות.

אנו מבקשים מאת טובי העברים בכל אתר ואתר להזדרז בחתימתם, כדי שנוכל להספיק להם את המאסף תיכף כשיצא מבית הדפוס.

הכתובת:

LUAH ACHIEBER
55 Fifth Avenue, New York, N. Y.

מברך אני את ידידי מר בועז ליכטמאן ומרת שושנה סמסון לאירוסיהם. יתמלאו כל מאוייהם בארץ אבותינו.

פ. קאפלאן,
חבר „מכדה".

כתבתי:
Z. SCHARFSTEIN
15 W. 106th St., New York
Tel. Academy 486...

...רוש מורה

...קאלגארי דרוש מורה ...יטת עברית באנגלית. ...כר הגון למורה הגון.

Be...
922 E. 19th ...

דרושים מורים

באחד מבתי־הספר הגדולים והמעולים שבניו־יורק רבתי דרושים, לראשית הקיץ הבא, שלשה מורים מומחים, בעלי השכלה עברית גבוהה ומנוסים בשיטת ההוראה המתוקנת. היתרון לאלה שקנו להם נסיון גם בלמודים של שתי השנים הראשונות. המשכורות היותר הגונה. לפנות אל „התורן" בעד ש.

מורים דרושים

שני ... ...ורי בורג, נ. י., מנוסים בשיטת עברית בעברית. שכר הגון למורים הגונים. לפנות ... למזכיר התלמוד־תורה:

I. RIDE...
36 Liberty St., Ne...

מעם לועז

הלעזים שבפירוש רש"י על ...

ספר בראשית

מנוקדים בכתיבתם ונעתקים לכתיבה צרפתית, מתורגמים אשכנזית ומבוארים בהשואה לכל המקומות בתנ"ך ובתל... שבא זכר לדברי רש"י או הלעזים בעצ... ובסוף כל לעז יבואר מה ראה להבליט בלעז, ועוד הערות אחרונ... ...פר מלון לעזית־אנגלית ... מאת משה ז. אלברט... ...ר הספר בכריכה יפה, עם דולאר אחד.

הכתובת:

M. Z. ALBERTS
129 Devon St., Boston, M...s.
וגם אצל המו"ם:
S. Druckerman, 50 Canal St., ...ew York

יצא לאור

הארץ והעבודה

קובץ לספרות ולעניני העבודה והישוב ע"י „הפועל הצעיר", יפו, ארץ־ישראל

חוברת ה'

תוכן הענינים:

א. החלטות הועידה של „הפועל הצעיר".
ב. ועידתנו הכללית — — — י. פולנר.
ג. מעניני היום — — — — — נ. טברסקי.
ד. לשאלת הקרקע — — ד"ר י. נורמאן.
ה. החנוך החקלאי לצעירות — י. אטינגר.
ו. המזון אל נפשי — יעקב שטיינברג.
ז. האם — — — — — — משה סטבסקי.
ח. הרהורי — — — — — — י. שטיינברג.
ט. אנו וספרותנו — — — — — א חנוך.
י. המוצא (רשימה) — — י. ח. ברנר.
יא. מכתבים מר' ליב המלמד
א. ז. רבינוביץ.
יב. מועצת הועד הזמני — — — — — ז.
יג. לתולדות החרושת העתידה בארץ־ישראל — — — — נ. ווילבושביץ.
יד. אחרי הועידה — — — — — י. ל—ן.
טו. ירושלים — — — — — — הרשפלד.
טז. נס־ציונה — — — — — ז. ארליך.
יז. בעולמנו — — — — — — — י. סוקר.
יח. מכתבים מטבור הארץ
י. האדריאלי.
יט. החלטות מועצת הועד הזמני.

המחיר 75 סנט. עם המשלוח 85 סנטים.

לפנות אל:

HATOREN,
5 Fifth Ave., New Yorq, N. Y.

ממעמקי לבבי הנני מברך את י... ר. סימסאן ובו ליכטמאן לארושיהם. ימלא אלהים את כל משאלות לב... לטובה.

ד"ר י. ש. צוקרבראנ...